

Regeringens skrivelse

2005/06:188

Kulturlivets internationalisering

Skr.
2005/06:188

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Harpsund den 16 mars 2006

Göran Persson

Leif Pagrotsky
(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen presenteras ett program för ökat internationellt kulturutbyte. Regeringen redovisar mål för kulturlivets internationalisering i ett långsiktigt perspektiv, hur de statliga insatserna i stort bör utvecklas samt hur uppgifts- och ansvarsfördelningen bland berörda statliga aktörer bör utformas.

Förändringarna i Sverige och vår omvärld under de senaste decennierna påverkar politiken på flera områden. För kulturlivets del kan bl.a. framhållas förbättrade förutsättningar för internationella kontakter och en utveckling av nya konstnärliga nätverk. De s.k. kulturella näringarna har växt i betydelse. Inom områden som Sverigefrämjandet, demokratifrämjandet och utvecklingssamarbetet spelar kulturen en allt viktigare roll. Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (EU) har gett nya möjligheter till ökat internationellt samarbete och utbyte för svenska kulturaktörer.

I skrivelsen understryker regeringen betydelsen av att staten stödjer en fortsatt internationalisering inom kulturområdet, i första hand som en integrerad del av den nationella kulturpolitiken. Dessa insatser skall ske utifrån kulturlivets egna förutsättningar och behov och omfatta kulturlivets hela mångfald. De svenska insatserna skall kännetecknas av hög kvalitet och konstnärlig integritet samt vara långsiktiga och grundade på ömsesidigt utbyte. Sverige skall hävda sig väl på kulturlivets internationella arenor. Internationella kulturmöten i Sverige skall stimuleras. Samverkan mellan kulturella aktörer inom olika politikområden skall stärkas.

Sverige skall också vara en stark aktör i internationella organisationer som påverkar kulturlivet.

Samtliga berörda myndigheter skall utveckla internationella och interkulturella dimensioner i sin verksamhet. Ansvarsfördelningen mellan olika aktörer tydliggörs också i skrivelsen.

Statens kulturråd får ett ökat ansvar för att utveckla den internationella kulturverksamheten. Konstnärsnämnden, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Stiftelsen Svenska rikskonserter och Svenska institutet får särskilda uppdrag på området. De vid svenska ambassader stationerade kulturråden får en klarare roll i förhållande till kultursektorns aktörer.

Resurserna till internationellt kulturutbyte förstärks och för 2006 har riksdagen beslutat följande. Statens kulturråds medel för internationellt kulturutbyte förstärks med 3 750 000 kronor. Statens kulturråds förvaltningsanslag förstärks med 500 000 kronor. Anslaget Ersättningar och bidrag till konstnärer förstärks med 1 000 000 kronor för planering och genomförande av försöksverksamhet med internationellt utbyte inledningsvis inom dansområdet och med IASPIS (International Artists Studio Program in Sweden) som förebild.

1	Ärendet och dess beredning.....	4
2	Statliga och statsunderstödda m.fl. insatser.....	5
3	Mellanstatliga organisationer m.m. i det internationella kultursamarbetet	15
4	Sverige i en ny omvärld.....	21
5	Mål för kulturlivets internationalisering.....	27
6	Genomförande av statens insatser för internationalisering av kulturlivet	33
6.1	Utökat ansvar till Statens kulturråd för att utveckla den internationella kulturverksamheten.....	36
6.2	Konstnärernas villkor	38
6.3	Internationell lansering av svensk film	39
6.4	Svensk musik och litteratur i utlandet.....	40
6.5	Kulturråden vid svenska ambassader	42
6.6	Det allmänna Sverigefrämjandet.....	43
6.7	Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut	44
6.8	Kultursamarbetet med utvecklingsländer	45
6.9	Sverige – en aktiv internationell aktör	46
7	Ekonomiska konsekvenser	47
Bilaga 1	Sammanfattning av IKU:s betänkande Internationella kulturutredningen 2003 (SOU 2003:121) förslag och förteckning över remissinstanser	48
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006	54

Det internationella kultur- och informationsutbytet har under 1900-talets sista decennier behandlats i ett flertal utredningar och propositioner: Kultur och information över gränserna (SOU 1978:56), Om informations- och kulturutbytet med utlandet (prop. 1978/79:147), Sverigeinformation och kultursamarbete (SOU 1988:9), Svenska bilder – översyn av Sverigeinformation (Ds 1993:72), Vår andes stämma – och andras (SOU 1994:35), Kulturpolitikens inriktning (SOU 1995:84) samt Kulturpolitik (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129).

Bland de mål som regeringen föreslog i propositionen Kulturpolitik finns ett internationaliseringsmål, nämligen att ”främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet”. I nämnda proposition lyftes ett antal konkreta åtgärder fram för att främja konstnärlig utveckling, kulturell mångfald och internationellt samarbete.

Regeringen beslutade den 29 augusti 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av de statliga insatserna för internationell kulturverksamhet (dir. 2002:113). I uppdraget ingick att kartlägga hur den svenska internationella kulturverksamheten bedrivs samt att analysera hur den påverkas av faktorer och förändringar i Sverige och i omvärlden. Utredaren skulle även föreslå hur de svenska statliga insatserna skulle utformas.

Utredningen, som antog namnet Internationella kulturutredningen 2003 (Iku), överlämnade i december 2003 betänkandet Internationella kulturutredningen 2003 (SOU 2003:121). I *bilaga 1* till denna skrivelse redovisas en sammanställning av Iku:s förslag.

Iku:s betänkande har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildnings- och kulturdepartementet (dnr Ku2003/2649/Kr). En förteckning över remissinstanser finns i *bilaga 1*.

I december 2003 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag i propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). Beslutet lägger grunden för en politik för att bidra till en rättvis och hållbar utveckling i världen. I regeringens skrivelse Sveriges politik för global utveckling (skr. 2004/05:4) presenteras regeringens arbete i riktning mot en samstämmig politik för global utveckling. I skrivelsen framhålls bl.a. att kulturpolitiken har en given roll i politiken för global utveckling och att kulturutbyte och kultursamarbete är av stor betydelse för utvecklingsländerna, både som ett värde i sig och som en del av fattigdomsbekämpning och demokratiutveckling.

Genom 2006 års filmavtal, som träffades mellan staten, filmbranschen och ett flertal TV-företag den 15 september 2005 och gäller fr.o.m. den 1 januari 2006, förstärks stödet till producenter och distributörer för internationell lansering av svensk film. Avtalsparterna är vidare eniga om att ett av målen med avtalet är att verka för att svensk film skall nå en större publik i alla visningsformer, både i Sverige och internationellt. Detta beskrivs i propositionen Fokus på film – en ny svensk filmpolitik (prop. 2005/06:3, s. 38f). 2006 års filmavtal finns intaget som bilaga 4 till nämnda proposition.

Ovanstående dokument utgör underlag för regeringens bedömningar.

Ytterligare ett regeringsinitiativ som lyfter fram den interkulturella utvecklingen inom landet som angelägen är Mångkulturåret 2006. Kommittén för samordning av Mångkulturåret (dir. 2004:169) beräknas avlämna sitt slutbetänkande 2007.

Skrivelsen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

2 Statliga och statsunderstödda m.fl. insatser

De statliga och statsunderstödda insatserna för internationell kulturverksamhet bedrivs framför allt inom ramen för Utbildnings- och kulturdepartementets respektive Utrikesdepartementets ansvarsområden.

Under båda departementen sorterar en rad myndigheter och organisationer, vilka i olika form och utsträckning svarar för statliga insatser för internationellt kulturutbyte. Det kan handla om bidragsfördelning, rådgivning, planering och genomförande av internationella projekt, deltagande i internationellt kultursamarbete, främjande av konstnärligt utbyte m.m.

För Utbildnings- och kulturdepartementets del rör det sig om olika myndigheter och stiftelser såsom Statens kulturråd, Konstnärsnämnden med IASPIS (International Artists Studio Program in Sweden), Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Stiftelsen Svenska Rikskonserter och olika kulturarvs- och biblioteksinstitutioner. I departementets egen organisation ingår de av regeringen utsända kulturråden vid svenska utlandsmyndigheter, för närvarande i Berlin, London, Moskva, Washington, Warszawa, Tokyo och Vilnius. Ett kulturråd finns även vid Sveriges EU-representation i Bryssel. Departementet har vidare beredningsansvaret inom kulturområdet för frågor som gäller Sveriges förhållande till Unesco, EU, Europarådet och andra internationella organisationer där Sverige är medlem.

I UD:s organisation finns en särskild funktion för Sverigefrämjande och kulturfrågor, Kultur- och främjandetjänsten inom departementets Press-, informations- och kulturenhet. Kultur- och främjandetjänsten planerar och samordnar den statligt finansierade Sverigeinformationen. Svenska institutet och Sida är myndigheter inom departementets ansvarsområde med stor betydelse för internationell kulturverksamhet. Under UD sorterar vidare ett hundratal utlandsmyndigheter som för sin främjandeverksamhet får särskilda medel från UD. På ett flertal av dessa finns tjänstemän med ansvar för press-, informations- och kulturfrågor.

Statens kulturråd

Statens kulturråd är en central förvaltningsmyndighet för stora delar av kultursektorn. Myndigheten har till uppgift att ge ett samlat underlag för den statliga kulturpolitiken samt att bistå regeringen vid genomförandet av denna politik. Rådet fördelar bidrag inom teater, dans, musik, bildkonst, museer, utställningar, bibliotek och kulturtidskrifter. Rådet svarar också för uppföljning och utvärdering av de statliga insatserna och för att

genomföra utredningar, samla och sprida information om kulturverksamhet samt för kulturstatistik. Statens kulturråd har ca 80 anställda.

Enligt regleringsbrevet för 2006 är målen för Statens kulturråd

- att genom bidragsgivning, information, samverkan och andra åtgärder främja konstnärlig och kulturell förnyelse, främja kulturarvet och bruket av det inom konstarterna, folkbiblioteksväsendet och museerna samt vidga delaktigheten i kulturlivet och stimulera eget skapande,
- att bidra till att utveckla samspelet mellan de statliga, regionala och kommunala insatserna i syfte att slå vakt om en nationell kulturpolitik, främja kulturell mångfald och geografiskt jämlik fördelning av kulturutbudet,
- att verka för att kulturpolitiska aspekter på utvecklingen beaktas inom andra samhällsområden, samt
- att främja kulturpolitisk utvecklingsverksamhet samt förbättra metoderna för uppföljning och utvärdering av kulturpolitiken i syfte att öka och sprida den samlade kunskapen inom kulturområdet.

Samordningsansvaret för internationell kulturverksamhet ligger på rådets informationsavdelning. På Kulturrådet finns Kulturkontakt Sverige, som informerar om EU-stöd till svenskt kulturliv. Statens kulturråd delar den uppgiften med Riksantikvarieämbetet enligt ett särskilt avtal med EU-kommissionen. I första hand avser kontaktkontorets verksamhet EU:s kulturprogram (Kultur 2000). Statens kulturråd skall också tillsammans med Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Svenska Filminstitutet årligen följa utvecklingen vad gäller medel från EU:s strukturfonder till svenska kulturprojekt.

Sedan 2003 har Statens kulturråd i uppdrag från Sida att gemensamt med kulturdepartementet i Sydafrika administrera och genomföra ett kultursamarbete mellan Sverige och Sydafrika. Totalt fördelas ca 60 miljoner kronor till samarbetsprojekt under perioden 2004-2006. De övergripande målen för samarbetet är att minska fattigdomen, att stärka och fördjupa demokratin samt att skapa förutsättningar för ett bredare och mer långsiktigt samarbete mellan länderna.

Statens kulturråd fördelar bidrag till internationellt kulturutbyte. Merparten fördelas som årligen återkommande stöd till organisationer och institutioner. Fr.o.m. 2006 disponerar Kulturrådet en anslagspost om 22 miljoner kronor för bidrag till internationellt kulturutbyte, varav 1 miljon kronor avsatts för marknadsetablering av svensk musik utomlands. Av resterande medel ges ca 11 miljoner kronor till mottagare i enlighet med Kulturrådets regleringsbrev. Drygt 3 miljoner kronor fördelas till mottagare som angivits i regleringsbrevet, men utan fastställt belopp från och med 2006. Cirka 7 miljoner kronor finns således kvar att fördela fritt till internationellt kulturutbyte. I detta ingår även medel för att lansera svensk dramatik utomlands.

Exempel på organisationer och institutioner som får stöd är kulturinstituten Voksenåsen (Oslo) och Hanaholmen (Helsingfors), internationellt inriktade intresseorganisationer, s.k. NGO:s (Non Governmental Organisations) som Svensk Teaterunion–Svenska ITI och ICTM (International Council for Traditional Music).

Myndigheten fördelar även stöd till internationella projekt. Projektbidragen avser i första hand resebidrag för turnerande grupper till och

från Sverige. Medlen kan avse såväl grupper som turnerar i utlandet som internationella gästspel i Sverige.

Statens kulturråd administrerar Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Syftet med priset är att i Astrid Lindgrens anda öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen och främja barns rättigheter.

Inom ramen för litteraturstödet fördelar Kulturrådet bidrag till förlag i Sverige för översättningar av svenska barn- och ungdomsböcker till invandrarspråk. Syftet med detta är inte primärt att sprida den svenska barnlitteraturen, utan att tillse att barn i Sverige med annat modersmål än svenska får tillgång till böcker på sitt hemspråk. Se vidare nedan under Svenska institutet.

De totala statsanslag som Kulturrådet har ansvar för uppgår 2006 till ca 1,9 miljarder kronor. Förvaltningsanslaget uppgår till 47 miljoner kronor.

Konstnärsnämnden med IASPIS och Sveriges författarfond

Konstnärsnämnden har ansvar för den statliga konstnärspolitiken, såväl nationellt som internationellt. Konstnärsnämnden skall främja bild-, form-, ton-, teater-, dans- och filmkonstnärers möjligheter att ägna sig åt kvalificerat konstnärligt arbete samt främja internationellt konstnärsutbyte genom att bl.a. erbjuda gästateljéer samt att bidra till ökade kunskaper om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor. Myndigheten inrättades 1976 och dess huvuduppgift är att fördela statliga stipendier och bidrag till enskilda konstnärer inom bild- och formområdet och inom ton-, teater-, dans- och filmområdena. Inom nämnden finns tre arbetsgrupper samt styrelsen för Sveriges bildkonstnärsfond. Samtliga arbetsgrupper, även Sveriges bildkonstnärsfond, delar fyra gånger per år ut bidrag till internationellt kulturutbyte, exempelvis för deltagande i festivaler, workshops, utställningar eller arbets- och studievistelser utomlands. Bidragen kan också avse att bjuda in utländska konstnärer till Sverige. Arbetsgruppen för teater-, dans- och filmkonstnärer fördelar vid sidan om bidrag till internationellt kulturutbyte särskilda resebidrag en gång per år. För 2006 disponerar nämnden 115 miljoner kronor för ersättningar och bidrag till konstnärer varav 15,5 miljoner fördelas till internationellt utbyte och resebidrag. Förvaltningsanslaget uppgår till 14 miljoner kronor. Konstnärsnämnden har 13 anställda.

Konstnärsnämnden arbetar med internationellt kulturutbyte för bild- och formkonstnärer genom IASPIS (International Artists Studio Program in Sweden). IASPIS är en avdelning med eget kansli med fyra tjänster, inklusive en direktör som leder arbetet. Förvaltningen av verksamheten och hanteringen av dess bidragsgivning ligger under Konstnärsnämndens kansli och den konstnärliga verksamheten sorterar under Bildkonstnärsfondens styrelse och dess IASPIS-delegation.

Verksamheten grundas på konstnärernas önskemål, med långa vistelsestipendier utomlands för i Sverige verksamma konstnärer och ett internationellt ateljéprogram i Sverige, lokaliserat till Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå. Vistelsestipendierna kombineras med Bildkonstnärsfondens fria medel för internationellt kulturutbyte och ett aktivt, kontinuerligt arbete med att bjuda in utländska kuratorer, museichefer och konstskribenter. Ateljéerna i Stockholm och IASPIS kansli ligger i anslutning till Konstnärsnämndens kansli, där verksamheten också kom-

pletteras med seminarier och utställningar. I uppdraget för IASPIS ingår även att ordna viss egen utställningsverksamhet vid exempelvis Konstbiennalen i Venedig. År 2005 omfattade Bildkonstnärnsfonden/IASPIS Den internationella verksamheten för bild- och formkonstnärer omfattade 2005 12,5 miljoner kronor i sakanslag och 3,7 miljoner kronor i förvaltningsanslag.

Sveriges författarfond svarar för fördelning av statliga medel till författare, översättare och dramatiker (stipendier och ersättningar för hemlån från bibliotek respektive för referensexemplar på bibliotek). Inom ramen för sin verksamhet fördelar författarfonden bidrag och stipendier för resor och internationellt kulturutbyte till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker till ett sammanlagt belopp av drygt 1 miljon kronor årligen.

Stiftelsen Svenska Filminstitutet och internationellt filmsamarbete

Stiftelsen Svenska Filminstitutet har som mål att främja svensk filmproduktion, spridning och visning av värdefull film och bevarandet av filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse. Vid institutet arbetar drygt 100 personer fördelade på nio avdelningar.

Filminstitutet har till uppgift att administrera den svenska filmpolitiken. Regeringen har nyligen presenterat sin filmpolitiska proposition Fokus på film – en ny svensk filmpolitik (prop. 2005/06:3). 2006 års filmavtal ingår som en del i nämnda proposition.

Målet att svensk film skall nå en större publik i alla visningsformer, både nationellt och internationellt, återfinns även som en övergripande inriktning på de filmpolitiska insatserna. Vidare är en inriktning på insatserna att upprätthålla och utveckla det internationella utbytet och samarbetet på filmområdet.

Filminstitutet har i regleringsbrevet för 2006 fått i uppdrag att återrapportera en långsiktig strategi och ett genomförandeprogram för hur svensk film skall kunna få ett ökat genomslag internationellt. Strategin skall utvecklas efter samråd med Utbildnings- och kulturdepartementet, filmbranschen och andra berörda instanser och redovisas senast den 15 augusti 2006.

Filminstitutets internationella arbete omfattar både lansering av ny svensk film och andra insatser för att mer generellt lyfta fram Sverige som en levande och framstående filmnation. I detta syfte stöder Filminstitutet producenter och distributörer. Filminstitutets egna insatser koncentreras till de internationellt tongivande filmfestivalerna. Hittills har insatserna framför allt genomförts inom ramen för Scandinavian Films, de nordiska filminstitutens samarbetsorgan. Filminstitutet medverkar också i nätverket European Film Promotion och informerar om ny svensk film för den utländska publiken genom en promotionstidning, en promotion-dvd och via sin hemsida på engelska. Det svenska filmarbetet förs ut i världen genom filmarkivets och Cinematekets samarbete med sina motsvarigheter runtom i världen. Ytterligare insatser för lansering av svensk film görs inom ramen för institutets filmveckor utomlands. Vidare ger Filminstitutet ut årsboken Swedish Films som listar svenska filmer som visas internationellt och en engelskspråkig PR-tidning för svensk film, *Made in Sweden*, som uppdateras inför de stora festivalerna.

Filminstitutet samverkar med Svenska institutet för information om och visning av svensk film i utlandet.

I dag utformas ramarna för den svenska film- och mediepolitiken i betydande grad i europeiska och internationella sammanhang, t.ex. inom EU, Europarådet och WTO. Svensk filmbransch har på senare år i allt större omfattning fått stöd via EU:s Medieprogram. År 2005 inbringade godkända svenska stödansökningar inom utveckling och distribution ca 3 miljoner euro. Filminstitutet är nationellt kontaktkontor för detta program.

I det nordiska samarbetet utgör Nordiska Film- och TV-fonden ett stöd till svenska producenter. Samarbetet bidrar både till att öka mångfalden i filmutbudet och till att öka de samlade resurserna för produktion och distribution av film. Det nordiska produktionssamarbetet är också betydelsefullt för filmer på nationella minoritetsspråk som talas i flera av de nordiska länderna.

En relativt ny företeelse i Sverige är bildandet av regionala s.k. filmkommissioner (*film commissions*) vars uppgift är att informera om och marknadsföra regioner internationellt som inspelningsplatser för filmproduktioner, samt att på olika sätt assistera de produktioner som förläggs till regionerna. Sweden Film Commission samordnar det svenska nätverket av *commissions* och marknadsför Sverige internationellt som inspelningsland.

De totala statliga insatserna för filmstöd uppgår 2006 till ca 285 miljoner kronor, varav 175 miljoner ligger inom filmavtalets ram och 110 miljoner ligger utanför detta. Motsvarande belopp för 2007 är ca 300 miljoner kronor, varav 180 miljoner ligger inom avtalet och 120 miljoner ligger utanför detta. Filmstödet för åren 2008–2010 är ca 310 miljoner kronor årligen, varav 185 miljoner ligger inom och 125 miljoner ligger utanför avtalet.

Stiftelsen Svenska rikskonsorter

Svenska rikskonsorter är en stiftelse som bildades 1988. Rikskonsorter arrangerar årligen ca 40 turnéer och ca 650 konsorter, främst med konstmusik, jazz och folkmusik. Till Rikskonsorter hör Caprice Records och konsertsalen Nybrokajen 11 i Stockholm. Rikskonsorters personal omfattar ca 70 årsarbetskrafter (inkl. projektanställda). Statsanslaget 2006 uppgår till 68 miljoner kronor.

Målet för Rikskonsorters verksamhet är bl.a. att bidra till bredd och variation i musikutbudet i hela landet och att i samarbete med andra intressenter arrangera konsertturnéer samt stödja musikfestivaler. Vidare skall Rikskonsorter främja utvecklingen av olika musikgenrer genom ökade kontakter med andra länder. Rikskonsorter står till förfogande – även för de svenska utlandsmyndigheterna – som statens expertorgan och som musikproducent.

Vidare får Rikskonsorter regelmässigt i uppdrag att bistå med produktion i samband med statsceremoniella uppdrag. Rikskonsorter har också samarbete med bl.a. Svenska institutet, Sida och med de svenska instituten i Paris (CCS), Rom respektive Athen.

Rikskonsorter inbjuder utländska artister till Sverige och står för deras turnéprogram m.m. Rikskonsorter driver även projekt i samarbete med

arrangörer utomlands. Caprice Records är Rikskonserters fonogram-avdelning. Med finansiering även från Sida verkar Rikskonsert/Caprice Records också inom folk- och världsmusikområdet. Varje år sedan 1990 publiceras skivor från olika utvecklingsländer med folk- och världsmusik.

Kulturarvs- och biblioteksinstitutioner

Institutionerna inom arkiv-, biblioteks-, musei- och kulturmiljöområdet har en omfattande internationell verksamhet. Deras internationella kontaktmönster är till stor del av likartat slag. Gemensamt för dem är en intensiv nätverksbildning och professionellt kunskapsutbyte. Viktiga samarbetsområden är frågor som rör digitalisering liksom frågor om gemensamma standarder.

Kulturarvs- och biblioteksinstitutioner är genom Sida ofta engagerade i infrastruktursatsningar inom kulturbiståndet och har därmed en uppgift inom ramen för främjande av demokrati och fattigdomsbekämpning i vissa utvecklingsländer.

Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet skall tillsammans med Statens kulturråd och Svenska Filminstitutet följa utvecklingen vad gäller medel från EU:s strukturfonder till svenska kulturprojekt. Som tidigare nämnts, har Riksantikvarieämbetet tillsammans med Statens kulturråd genom ett särskilt avtal med EU-kommissionen i uppgift att informera om EU-stöd till svenskt kulturliv, i första hand när det gäller ramprogrammet för kultur (Kultur 2000).

Museernas internationella samarbete gäller för deras samtliga verksamhetsområden från stora internationella utställningar till långsiktiga forsknings- och utvecklingsprojekt.

Svenska institutet

Svenska institutet (SI) inrättades 1945 och har till uppgift att sprida kunskap om Sverige i utlandet och att svara för utbyte med andra länder inom kultur, utbildning, forskning och samhällsliv i övrigt. Genom sin verksamhet skall institutet främja svenska intressen i utlandet och bidra till tillväxt, sysselsättning och kulturell utveckling i Sverige. Institutet skall bedriva sin verksamhet i nära samarbete med de svenska utlandsmyndigheterna och främja samarbete med och medverkan av personer, myndigheter, organisationer och företag.

SI arbetar bl.a. med produktion av informationsmaterial och webbplatser, utställningar och seminarier, utbyte av studenter och forskare samt stöd till undervisning i svenska och om Sverige vid universitet i utlandet. Institutet bygger nätverk genom sin verksamhet inom kultur, samhällsliv, utbildning och forskning.

Kulturutbytet utgör ett centralt inslag i Sverigefrämjandet. Svensk kultur väcker intresse för Sverige och öppnar dörrar till utbyte och samarbete också på andra områden. Institutets uppdrag är att använda svenska kulturyttringar för att öka kunskapen om och intresset för Sverige.

Svenska institutet har ca 90 anställda. Förutom verksamhet och administrativa stödfunktioner är myndigheten för närvarande organiserad i fyra enheter. En omorganisation av institutet pågår.

Inom funktionen Sverigeinformation ger institutet ut informationsmaterial om Sverige på främmande språk och svarar också för annan informationservice åt institutets målgrupper utomlands. En stor del av materialet utgörs numera av webbaserad information. På uppdrag av Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU) har institutet ansvar för Sveriges officiella webbplats, www.sweden.se intranätet *Sweden Promotion Forum* med en bildbank. Till institutet hör också en bokhandel, Sweden Bookshop, som tillhandahåller information om Sverige och har ett unikt sortiment av översatt svensk litteratur. Bokhandeln finns också tillgänglig via Internet, www.swedenbookshop.com.

I institutets verksamhet för kultur och samhälle ingår presentation av Sverige i form av utställningar, seminarier, filmvisningar, gästspel m.m., ibland koncentrerade till samlade Sverigemanifestationer. Verksamheten omfattar såväl satsningar i enskilda länder som tematiska projekt som presenteras i flera länder. SI arrangerar idé- och erfarenhetsutbyten mellan Sverige och andra länder genom studiebesök i Sverige för utländska experter, t.ex. museichefer och konstskribenter. För stöd till demokratifrämjande utbyte med Ryssland, Ukraina och Vitryssland samt i viss mån till Rumänien och Bulgarien och till utvecklingsländer finns särskilda medel.

SI bedriver också verksamhet för stöd till samarbete och utbyte inom utbildning och forskning mellan Sverige och andra länder och för information om svensk högre utbildning. Inom denna verksamhet svarar också institutet, på uppdrag av regeringen, för en informationsportal om svensk högre utbildning, www.studyinsweden.se, som vänder sig till utländska studenter. För utbildningssamarbete med främst Ryssland, Ukraina och Vitryssland finns särskilda medel.

Svenska kulturhuset i Paris (Centre Culturel Suédois, CCS) utgör en enhet inom SI. CCS, som är det enda renodlade svenska kulturhuset utomlands, presenterar regelbundet svensk kultur och svenskt samhälle för fransk publik genom utställningar med svensk konst, konsthantverk, design, arkitektur och foto. CCS arrangerar också konserter, filmvisningar, litteraturaftnar, teaterföreställningar och barnaktiviteter samt debatter och seminarier i kultur- och samhällsfrågor. Direktören för CCS är också anmäld som kulturråd vid svenska ambassaden i Paris.

Svenska institutet stöder också den undervisning i svenska språket och i svensk litteratur som bedrivs vid universitet och högskolor utomlands. Verksamheten initieras av enskilda universitet i utlandet. I vissa länder kan undervisningen spela en roll för att bidra till öppenhet i slutna stater och att främja demokratin.

Svenska institutet fördelar stöd till förlag i utlandet för översättningar av litteratur och dramatik från svenska till utländska språk och bedriver i samband med detta information om svensk litteratur i utlandet. Se även ovan under *Statens kulturråd*.

Svenska institutet bedriver i samarbete med utlandsmyndigheterna information om svensk film. Verksamheten på filmområdet omfattar dels svenska filmveckor och andra arrangemang i samarbete med bl.a. svenska utlandsmyndigheter, inom ramen för Sverigefrämjande eller i

andra sammanhang, dels en service till utlandsmyndigheternas egna arrangemang. Svenska institutet kombinerar ofta filmverksamheten med exempelvis seminarier, symposier och workshops och tar fram information kring svensk film på utländska språk genom bl.a. egna databaser, tryckta publikationer och hemsidor.

Svenska institutet driver i samarbete med Filminstitutet den s.k. film-poolen, ett filmarkiv som i dag omfattar ca 600 filmkopior i olika språkversioner av nära 300 filmtitlar.

Svensk musik spelar en stor roll i de breda Sverigepresentationer utomlands som genomförs genom utlandsmyndigheterna och Svenska institutet. Exempel på detta är Sverigedagen i Aichi, Swedish Style i Tokyo, och Upgrade Sweden i Ryssland.

Sida

Swedish International Development Agency (Sida) inrättades 1995 efter en sammanslagning av fem tidigare biståndsorganisationer (det ursprungliga Sida, Swedish International Development Authority, bildades 1965). Målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Två utgångspunkter är centrala i detta synsätt, nämligen rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv.

Sida har drygt 600 anställda i Stockholm och ytterligare 150 tjänstemän vid svenska utlandsmyndigheter. Vid Sidas enhet för kultur och medier arbetar åtta tjänstemän och inom övriga Sida ytterligare tre personer med samarbete inom kultur och medier. Det totala biståndsanslaget uppgick 2005 till ca 22,4 miljarder kronor. Härav hanterade Sida ca 14 miljarder. Sidas kultur- och mediesatsning uppgick 2005 till 270 miljoner kronor.

En ny policy för kultur- och mediainsatser tas fram under detta år med tydliga kopplingar till Sidas övergripande mål. De olika samarbetsområdena styrs för närvarande av följande målområden inom kultur och media (Policy för Sidas internationella utvecklingssamarbete på kulturområdet, mars 2003, www.sida.se):

1. *Kulturpolitik*. Målet är att skapa förutsättningar för en kulturpolitik som respekterar de mänskliga rättigheterna och tar hänsyn till utövarnas kunskaper, åsikter och visioner.
2. *Det fria ordet och medierna*. Målet är att stödja journalistikens utveckling och främja oberoende mediers möjligheter att bidra till allmänhetens tillgång till information och samhällsdebatt.
3. *Information och samhällsdebatt i det civila samhället*. Målet är att skapa förutsättningar för allmänhetens tillgång till fri information och möjlighet att delta i samhällsdebatten.
4. *Utbildning och skapande verksamhet*. Målet är att skapa förutsättningar, särskilt för barn och ungdom, att delta i skapande verksamhet.
5. *Institutionell infrastruktur för kultur*. Målet är att skapa förutsättningar för professionella möten och regional samverkan mellan kulturutövare i utvecklingsländerna.
6. *Kulturarvet*. Målet är att skapa förutsättningar för ett hållbart bevarande och nyttjande av kulturarv.

7. *Kultur- och medieproduktion.* Målet är att skapa förutsättningar för området i samarbetsländerna.
8. *Internationalisering.* Målet är att skapa förutsättningar för en internationalisering som tar till vara olika länders kulturella särart och motverkar globaliseringens negativa effekter.

Sida bedriver ett omfattande och långsiktigt kultur- och mediasamarbete, ofta i samarbete med svenska kulturinstitutioner, i utvecklingsländer och områden som Vietnam, Tanzania och Västbanken Gaza samt även i regionala program i Asien, Afrika och Centralamerika. Sida har i ökande grad stött utvecklandet av partnerskap mellan kulturinstitutioner i Sverige och i utvecklingsländer, i stället för att genomföra kultur- och mediebidand mellan traditionella biståndsorganisationer. Denna inriktning har haft som mål att bidra till fattigdomsbekämpning i ett brett perspektiv och att säkra kvalitet och hållbarhet samt att skapa former och rum för ett jämställt kulturutbyte och samarbete. Dessa mål understryks även i de mål som angivits för Sida 2005.

Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU)

Ett samråds- och samarbetsorgan för Sverigeprofilering är Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU). I NSU ingår Sveriges exportråd, Invest in Sweden Agency (ISA), Svenska institutet (SI), Sveriges Rese- och Turistråd samt Utrikesdepartementet. NSU arbetar utifrån en gemensam strategi för Sverigefrämjande och Sverigeprofilering. Nämndens insatser skall ge stöd till NSU-organisationernas egna aktiviteter och uppmuntra till samarbete kring främjandesatser i utlandet.

Kultur- och forskningsinstitut i utlandet

Sverige har åtta kultur- och forskningsinstitut i utlandet, alla med sin specifika bakgrund och inriktning. Centre Culturel Suédois i Paris (se ovan) ingår som en enhet i Svenska institutet. Svenska institutet i Alexandria sorterar under Utrikesdepartementet. Under Utbildnings- och kulturdepartementet sorterar Voksenåsen i Oslo och Hanaholmen utanför Helsingfors samt de tre s.k. Medelhavsinstituterna, nämligen forskningsinstituterna i Rom, Athen och Istanbul, vilka har ett gemensamt kontor i Stockholm. Villa San Michele på Capri är en fristående stiftelse utan statligt stöd. Stiftelsen San Michele har samma styrelse som svenska forskningsinstitutet i Rom.

Svenska institutet i Alexandria inrättades 1999 som ett led i den s.k. Barcelonaprocessens mål (se vidare kapitel 3) att skapa en fast mötesplats för dialogen mellan länderna i Europa och Mellanöstern. Institutet finansieras över UD:s anslag för internationellt utvecklingssamarbete och skall därför främja de av riksdagen fastställda biståndspolitiska målen. *Voksenåsen* är Norges nationalgåva till Sverige och inrättades 1960 med syftet att stärka norsk-svensk förståelse och samarbete. *Hanaholmens kulturcentrum* invigdes 1975 och har till huvuduppgift att utgöra en plattform för samhälllig och kulturell dialog mellan Sverige och Finland. Kulturfonden för Sverige och Finland är huvudman för Hanaholmen. *Svenska institutet i Rom* inrättades 1926 och har till uppgift att främja

svensk forskning och utbildning inom bl.a. antiken, klassiska språk och konstvetenskap. *Stiftelsen San Michele* på Capri har till ändamål att främja och fördjupa Sveriges kulturella förbindelser med Italien samt att stödja sådan forskning som lämpligen kan bedrivas under vistelse på egendomen Villa San Michele eller med denna egendom som utgångspunkt. *Svenska institutet i Athen* inrättades 1948 och främjar forskning om Greklands antika kultur. *Svenska forskningsinstitutet i Istanbul* inrättades 1962 och har till ändamål att främja svensk forskning, främst humanistisk, i Turkiet och Främre Orienten.

Export Music Sweden

Export Music Sweden (ExMS) är en branschorganisation som bildades 1993 av de svenska huvudaktörerna inom populärmusikområdet: International Federation of Phonographic Industry (IFPI), Svenska Oberoende Musikproducenter (SOM), Svenska Musikers och Artisters Intresseorganisation (SAMI) och STIM/Svensk musik. ExMS syfte är att initiera, assistera, underlätta och möjliggöra främjande och marknadsföring i utlandet av svensk musik, i första hand populärmusik. ExMS gör omfattande insatser för lansering av artister och marknadsföring av fonogram inom populärmusiken. För vissa Sverigepresentationer utomlands samverkar UD, Exportrådet och Export Music Sweden.

Sveriges exportråd

Sveriges exportråd skapades efter ett riksdagsbeslut 1972 genom ett avtal mellan staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening. Totalt har Exportrådet ca 350 anställda och representation eller egna kontor i ett 40-tal länder.

Sedan 2002 genomför Exportrådet på regeringens uppdrag en särskild satsning med en årlig finansiering om 3 miljoner kronor i syfte att underlätta export av varor och tjänster från svenska företag inom den s.k. upplevelseindustrin. Satsningarna är i huvudsak koncentrerade på områdena design, film, mode och musik. Utvalda marknader är i första hand Europa, Japan, Indien (film) samt USA med fokus på New York/Los Angeles.

Sveriges Radios och Sveriges Televisions utlandssändningar

Sveriges Radios utlandssändningar, SR International/Radio Sweden, riktar sig till svenskar som befinner sig utomlands och till en utländsk publik. Genom programverksamheten ges en möjlighet att få och upprätthålla kontakt med Sverige. Sändningarna har pågått sedan 1938 och består till största delen av aktualitets- och nyhetsprogram. I regeringens proposition Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012 (prop. 2005/06:112) framhålls bl.a. sändningarnas betydelse för en utländsk publik med intresse för Sverige som genom dessa kan upprätthålla en kunskap om och en förståelse för förhållanden i Sverige. I propositionen framhålls också betydelsen av Sveriges Televisions utlandsverksamhet.

3 Mellanstatliga organisationer m.m. i det internationella kultursamarbetet

Skr. 2005/06:188

Sverige är medlem eller på annat sätt engagerat i ett flertal olika internationella mellanstatliga organisationer och nätverk som behandlar kultur- och kulturpolitiska frågor. Dessa organisationer hanterar kulturfrågor ur olika perspektiv (bl.a. regionala intressen, mänskliga rättigheter, utvecklingsfrågor eller rent kulturpolitiska). Gemensamt för Sveriges engagemang är att dessa organisationer utgör plattformar för både utbyten och bevakning av egna intressen. Det är bl.a. via dem som Sverige kan påverka kulturpolitiska skeenden och i vissa fall även stödja konkreta projekt internationellt. De nedan beskrivna organisationerna och nätverken representerar de viktigaste för Sverige på mellanstatlig nivå. Härutöver finns en mängd organisationer och nätverk för utövare och professionella samt för kommuner och regioner.

Europeiska unionen (EU)

Medlemskapet i EU innebär att Sverige har att följa EU:s regelverk. Inom kulturområdet är det främst artikel 151 i EG-fördraget som ligger till grund för insatser på EU-nivå. Dock förekommer att även andra artiklar används som rättslig grund för olika EU-beslut såväl inom kulturområdet som utanför men med konsekvenser för kulturområdet.

Av artikel 151 framgår att medlemsstaternas regelverk inte får harmoniseras på kulturområdet. Detta är en princip som väglett det svenska agerandet i EU:s ministerråd sedan Sverige blev medlem i EU 1995. Huvudskälet för denna hållning har varit att kulturpolitik i särskilt hög utsträckning kännetecknas av nationella intressen och därför bör vara varje medlemsstats suveräna angelägenhet.

Vidare är artikel 151 ett uttryck för den s.k. subsidiaritetsprincipen som innebär att gemenskapen får vidta en åtgärd endast om syftet därmed inte kan uppnås av medlemsstaterna själva.

I EU-samarbetet har utgångspunkten för Sveriges agerande varit att värna mångfalden inom kulturen och på medieområdet samt att bidra till att kulturlivet kan spela en viktig roll för att stärka integration och överbrygga nationsskillnader. Särskilt fokus har satts på att underlätta för de nya medlemsländerna att delta i program på kultur- och medieområdet och på att förstärka utbytet av information och erfarenheter med dessa länder. De initiativ som togs under det svenska ordförandeskapet år 2001 om samarbetet med kandidatländerna, såväl om konstnärernas villkor som på medieområdet, utgör en grund för detta arbete.

De huvudsakliga instrumenten för att förverkliga EU:s mål på kulturområdet är de två ramprogrammen, för kulturen respektive för den audiovisuella sektorn. Ramprogrammet för kultur, Kultur 2000, omfattar alla konst- och kulturområden utom de audiovisuella medierna film, tv och video. Programmet syftar till att främja kulturell dialog och rörlighet för konstnärer, andra kulturaktörer och verk. Programmet ger stöd till samarbetsprojekt mellan flera europeiska länder och kan sökas av alla typer av kulturorganisationer. MEDIA-programmet ger stöd till den europeiska audiovisuella industrin i syfte att stärka dess konkurrenskraft

och öka spridningen av europeiska verk. Det nuvarande programmet stödjer distribution, utveckling, festivaler och marknadsföring samt fortbildning av yrkesverksamma i den europeiska audiovisuella branschen.

EU fördelar även medel från strukturfonderna till projekt med kulturanknytning. EU-stödet fördelas för de geografiska målen 1 och 2, Växtkraft Mål 3 samt gemenskapsinitiativen Urban II, Leader+, Interreg III A, B och C. Strukturfonderna har erbjudit goda möjligheter för kulturprojekt och projekt med kulturanknytning. Jämfört med de sektorsspecifika ramprogrammen ger strukturfonderna och gemenskapsinitiativen sammantaget avsevärt mera stöd till olika typer av kulturprojekt i Sverige. En uppskattning som gjorts av Statens kulturråd visar att för perioden 2000–2004 uppgick EU-stödet från strukturfonderna till ca 1,8 miljarder kronor.

Barcelonaprocessen

EU:s program för politiskt, ekonomiskt, tekniskt och kulturellt samarbete i Medelhavsområdet, den s.k. Barcelonaprocessen, inleddes år 1995. Under det senaste året har arbetet bl.a. inriktats på att nyinrätta en stiftelse för dialog mellan kulturer. Stiftelsen har uppkallats efter utrikesminister Anna Lindh och placerats i Alexandria. Svenska institutet i Alexandria och Bibliotheca Alexandrina står gemensamt för värdskapet. Stiftelsen invigdes den 20 april 2005.

I varje land (25 EU-länder jämte 10 partnerländer) skall ett nationellt nätverk etableras. Dessutom finns en nationell kontaktpunkt som skall ansvara för spridandet av information inom nätverket. De totalt 35 kontaktpunkterna skall i sin tur utgöra ett internationellt nätverk, där stiftelsen är navet. I Sverige är det Statens museer för Världskultur som fått detta uppdrag.

Det nationella nätverket, som är öppet för alla intresserade, myndigheter, Non Governmental Organizations (NGO:s), stiftelser etc., höll sitt första möte i Göteborg den 16 juni 2005.

Nordiskt samarbete

Det nordiska samarbetet kanaliseras genom de båda organisationerna Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Nordiska rådet, som bildades 1952, är parlamentariskernas samarbetsforum. Ministerrådet, som bildades 1971, är ett organ för samarbete mellan de fem nordiska ländernas regeringar. Kultursamarbetet i Norden vilar på en historisk kultur- och språkgemenskap och har sedan allra första början varit en grundsten för arbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Avtalet om kulturellt samarbete mellan de nordiska länderna trädde i kraft den 1 januari 1972 och omfattar såväl kultur som utbildning och forskning.

De nordiska kulturministrarna fattade i oktober 2005 beslut om en ny struktur för kultursamarbetet inom Nordiska ministerrådet från och med 1 januari 2007. Syftet är främst att skapa en mera flexibel struktur med tydligare prioriteringar och därigenom frigöra mer budgetmedel och göra strukturen mer överblickbar för brukarna. Totalt läggs ungefär hälften av

dagens ca 20 institutioner och kommittéer ned. Den nya strukturen kommer i större utsträckning att bygga på tidsbegränsade program. De två första, ett mobilitets- och residensprogram för konstnärer och ett program som rör datorspel för barn och unga, kommer igång redan under 2006. Ett arbete pågår också med att analysera vilka funktioner i det nuvarande samarbetet som bör vidareföras i den nya strukturen.

Totalt omfattar budgeten för det nordiska kultursamarbetet 2006 ca 200 miljoner kronor, ca 19 procent av Nordiska ministerrådets budget. De största budgetposterna är de två fonderna som delar ut stöd till projekt: Nordiska kulturfonden och Nordisk film- och TV-fond.

Nordiska bilaterala kulturfonder

Bilateralt kultursamarbete mellan nordiska länder kan få stöd genom särskilda kulturfonder. Sverige berörs av följande fonder som administreras av Föreningen Norden: Kulturfonden för Sverige och Finland, Svensk-norska samarbetsfonden Svensk-danska kulturfonden samt Svensk-isländska samarbetsfonden. *Kulturfonden för Sverige och Finland* är den största bilaterala fonden i Norden. I Finland uppgår fondkapitalet till ca 15 miljoner euro och i Sverige till ca 68 miljoner kronor. Fonden delar ut projektbidrag och vistelsestipendier och initierar även egna projekt. *Svensk-norska samarbetsfonden* delar ut konstnärsstipendier för vistelse i Kunstnerhuset i Svolve, Norge eller Gerlesborgsskolan i Bohuslän, Sverige. Fonden delar även ut projektbidrag och resebidrag. *Svensk-danska kulturfonden* skall ge stöd till bl.a. kultur, vetenskap och konstnärlig verksamhet. *Svensk-isländska samarbetsfonden* främjar genom resestipendier det svensk-isländska samarbetet inom kulturområdet.

För samarbete med Danmark finns även *Fondet for dansk-svensk samarbejde*, som är inrättad av danska staten och har till syfte att bidra till ökad förståelse och samarbete mellan Danmark och Sverige på kulturella och andra områden.

Östersjösamarbetet

I Östersjöregionen bedrivs ett flertal olika samarbeten utöver de bilaterala. Det handlar bl.a. om Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS), Barentsrådet och Arktiska rådet. Inom EU finns den Nordliga dimensionen samt det regionalpolitiska Interreg. Kultursamarbetet inom Östersjöstaternas råd omfattar främst gemensamma frågor inom kulturarvsområdet. Arbetet med kulturfrågor inom den Nordliga dimensionen kan komma att intensifieras framöver.

Europarådet

I stort sett samtliga Europas länder är medlemmar i Europarådet. Europarådet är en organisation vars roll kontinuerligt förändras i takt med EU:s utvidgning. Även om EU och Europarådet har olika syften finns det verksamhetsområden som gränsar till varandra. Sveriges syn på Europarådssamarbetet inom kultur- och medieområdet vilar på Europarådets kärnuppdrag – att försvara mänskliga rättigheter, demokrati och rätts-

principer samt att arbeta enande och med normativa instrument. Efter år 1989 har Europarådets arbete inriktats på utvecklingen av de mänskliga rättigheterna i de nya demokratierna i det forna östblocket samt stöd av konsolideringen av reformerna med hjälp av kunskapsöverföring.

Mediefrågorna är tydligast relaterade till Europarådets kärnfrågor och Sveriges engagemang ligger främst i värnandet av yttrandefrihet, public-service och mediemångfald.

Att arbeta med kultur i syfte att främja demokratisk utveckling är en del av Europarådets uppgifter. En positiv utveckling av kulturområdet ökar mångfalden i de konstnärliga uttrycken vilket kan påverka öppenheten i samhället. Sverige stödjer ett sådant arbete även om en starkare prioritering bör krävas av organisationen. Tillgänglighet till kulturarvet samt dess bevarande blir då också lämpliga områden för Europarådet att ta fasta på genom utbildning, nätverksbyggande, information och erfarenhetsutbyte.

Bolognaprocessen för europeiskt samarbete om högre utbildning

I den s.k. Bolognaprocessen deltar 45 europeiska länder med syftet att stärka utvecklingen av det europeiska samarbetet inom högre utbildning. Målsättningen är att länderna till 2010 skall ha skapat ett europeiskt område för högre utbildning. Riksdagen har beslutat att, i linje med Bolognaprocessens målsättningar och regeringens förslag i propositionen Ny värld – ny högskola, dela upp svensk högre utbildning i grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå (prop. 2004/05:162, bet. 2005/06:UbU3, rskr. 2005/06:160). För konstnärliga utbildningar i högskolan bedömer regeringen att en särskild examenskategori bör införas. I denna examenskategori skall på grundnivå finnas konstnärlig högskoleexamen och konstnärlig kandidatexamen och på avancerad nivå konstnärlig magisterexamen och konstnärlig masterexamen.

Unesco

Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) är FN:s organ för mellanstatligt samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation/medier. Målet för Unescos – och hela FN:s arbete – är att skapa fred genom ökat samarbete mellan länder.

Verksamheten bedrivs genom att utarbeta normativa instrument (konventioner, rekommendationer och deklARATIONER m.m.) och att agera som ett s.k. clearing house till stöd för kunskapsutbyte och dialog mellan kulturer. På den 33:e generalkonferensen i oktober 2005 antogs en konvention för skydd för och främjande av kulturell mångfald (mångfalden i kulturella uttryck). Huvuddragen i konventionen är att konsolidera medlemsstaternas rätt och skyldighet att föra en nationell kulturpolitik till stöd för den kulturella mångfalden. Samtidigt verkar konventionen för internationellt kulturutbyte och allas tillgång till den kulturella mångfalden. Konventionen erkänner också att kulturella varor och tjänster inte bara har ett ekonomiskt värde. En stor del av konventionen rör internationell solidaritet till stöd för utvecklingsländerna.

Under generalkonferensen antogs även en konvention mot dopning inom sport och en deklaration om bioetik inom forskning, vars syfte är att skapa en plattform för en etisk uppförandekod för forskare. Inför och under generalkonferensen fokuserade Sverige särskilt på reformering av Unesco och på utbildning om hållbar utveckling.

World Summit on the Information Society (WSIS), FN:s toppmöte om informationssamhället har hållit två konferenser om kommunikationspolitiska frågor med deltagare från hela världen, i Geneve 2003 och i Tunis 2005. Unesco kommer att arbeta aktivt med uppföljningen av WSIS-konferensen.

Sverige har ratificerat flera av Unescos konventioner. En väl känd verksamhet gäller arbetet med konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv, världsarvskonventionen från 1972 med Världsarvslistan, som i huvudsak handlar om bevarandet av världens fysiskt påtagliga kultur- och naturarv. Vid generalkonferensen 2003 antogs en konvention om det immateriella kulturarvet (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage).

INCP – internationellt nätverk för kulturministrar

INCP (International Network for Cultural Policy) är ett internationellt informellt nätverk för kulturministrar, som syftar till att bevara och främja den kulturella mångfalden i ett globalt perspektiv. Nätverket emanerar från den mellanstatliga Unescokonferens som ägde rum i Stockholm 1998 ("The Power of Culture"). I nätverket ingår i dag drygt 60 länder. Kanada har en central position och ansvarar också för nätverkets sekretariat. Sverige hör till de länder som, tillsammans med Kanada, var med och startade nätverket och har på olika sätt aktivt deltagit i och stött dess arbete. Nätverket har aktivt arbetat med att ta fram förslag till ett s.k. internationellt instrument (konvention) för främjandet av den kulturella mångfalden. Det förslag som togs fram inom INCP låg till grund för de förhandlingar som sedermera fördes inom Unesco. Som nämnts ovan, antogs konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturella uttryck på generalkonferensen i oktober 2005.

ASEM – samarbete mellan Europa och Asien

Inom ramen för ASEM-samarbetet (Asia-Europe Meeting, bildat 1996) möts ledare från Europa och Asien (EU och ASEAN). Förutom toppmöten hålls också ministermöten på andra områden. På senare år har kulturfrågorna fått ökad betydelse. ASEM-toppmötet i Hanoi 89 oktober 2004 underströk vikten av dialog mellan kulturer och civilisationer och uppmanade kulturministrarna att realisera en långsiktig plan i syfte att främja dialogen och utveckla kulturutbyte mellan Asien och Europa.

ASEF – stiftelse som främjar ömsesidig förståelse mellan Asien och Europa

Asia Europe Foundation (ASEF) är en fristående stiftelse etablerad av ASEM 1997 och har som uppdrag att främja bättre ömsesidig förståelse mellan människor i de båda regionerna genom ökat intellektuellt, kultu-

rellt och individuellt utbyte. De anordnar en rad olika möten, konferenser och seminarier på bl.a. kulturens område för att främja samarbetet mellan Asien och Europa.

Ett exempel på ett etablerat samarbete inom kulturområdet mellan Asien och Europa är det samarbete som genomförs mellan museer inom ramen för ASEMUS-nätverket (Asia-Europe Museum Network bildat år 2000). Sverige har varit och är mycket aktivt i detta samarbete genom främst Statens museer för världskultur.

WTO/GATS

Den internationella handeln med tjänster regleras genom det Allmänna Tjänstehandelsavtalet, GATS (General Agreement on Trade in Services). GATS förhandlades fram under Uruguayrundan och trädde i kraft den 1 januari 1995. Vid WTO:s (World Trade Organization) fjärde ministermöte i Doha i november 2001 införlivades tjänstehandelsförhandlingarna i WTO:s utvecklingsagenda (den s.k. Doharundan som nu pågår).

EU:s övergripande målsättning för tjänstehandelsförhandlingarna är bl.a. att öka marknadstillträdet och nationell likabehandling för europeiska företag. EU:s förhandlingslinje för kulturella och audiovisuella tjänster, framtagna 1999 och fortfarande gällande, är följande: "The Community and its Member States will maintain the possibility to preserve and develop their capacity to define and implement their cultural and audiovisual policies for the purpose of preserving their cultural diversity".

Sverige har, liksom i princip samtliga EU-länder, valt att inte göra några åtaganden i den audiovisuella sektorn och för delar av den kulturella sektorn. Sveriges gränser är dock öppna för utländska kulturella och audiovisuella produkter och tjänster. Den svenska utgångspunkten för GATS-förhandlingarna är att säkerställa att det nu och i framtiden kan bedrivas en svensk kulturpolitik till stöd för kulturell mångfald. Den svenska kulturpolitiken bygger på positiva stödordningar och inte på en begränsning av kulturutbytet med andra länder.

Regeringens bedömning: Under de senaste decennierna har stora förändringar ägt rum i Sverige och i vår omvärld med betydande konsekvenser för kulturlivet. Nya möjligheter har öppnats. Kontakter och utbyte har ökat och genomförs på ett enklare sätt än tidigare. Den s.k. upplevelseindustrins eller de kulturella näringarnas betydelse ökar. För publiken har det internationella kulturutbudet blivit större och mera tillgängligt. Samtidigt kräver globaliseringen en anpassning av gällande regelverk, bl.a. inom upphovsrätten.

Inom flera områden har kulturens internationella betydelse ökat. Förutom för kulturpolitiken gäller detta för det allmänna Sverige-främjandet, näringspolitiken, demokratifrämjandet och biståndspolitiken. Kulturens betydelse för regional tillväxt och utveckling har uppmärksamrats.

Den internationella utvecklingen gör det angeläget att Sverige agerar kraftfullt för kulturfrågor i internationella forum.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna understryker internationaliseringens ökade betydelse inom kulturlivet och betonar behovet av ökade resurser till internationellt kultursamarbete.

Skälen för regeringens bedömning

Det är lätt att peka på stora förändringar i vår omvärld under de senaste 15–20 åren som har haft betydelse för hela samhällsutvecklingen.

Följande huvudfaktorer kan framhållas:

- Den allmänna globaliseringen har medfört ett allt friare flöde av kapital, information och människor över gränser.
- Utvecklingen av IT ger en global och omedelbar spridning av information och helt nya kommunikationsmöjligheter.
- Utvecklingen av internationella medier via satellit, kabelnät eller bredband ger ett ökat kulturutbud och ökad konkurrens.
- Berlinmurens fall 1989 har öppnat gränser till framväxande demokratier i vårt östra närområde och givit ett nytt världspolitiskt läge.
- Sveriges anslutning till EU 1995 har ökat Sveriges integration med och beroende av omvärlden och öppnat nya möjligheter till samarbete och direkta kontakter med nya länder.
- Utvidgningen av EU till 25 medlemsstater 2004 har ökat tillgängligheten och stärkt relationen till nya länder.
- Ökningen av turism och internationell resande innebär bl.a. att allt fler har en förstahandserfarenhet av andra länder och kulturer.
- Invandringen och den mångkulturella utvecklingen i Sverige, bl.a. genom riksdagens erkännande av fem nationella minoriteter, skapar nya förutsättningar för internationella kulturkontakter såväl inom som utom Sverige.

- Engelska språkets betydelse som gemensamt språk har ökat väsentligt och är i dag en förutsättning för den internationella kommunikationen.

Dessa faktorer medför att internationella kontakter politiskt, ekonomiskt och kulturellt har ökat i omfattning och betydelse för såväl Sverige som för andra länder. Internationaliseringen har i dag blivit en självklar och viktig fråga för flera politikområden.

Konsekvenser för kulturlivet

Impulser från utlandet och utbyten inom kulturområdet har haft betydelse sedan lång tid tillbaka, men utvecklingen under de senaste 15–20 åren har medfört att de internationella kontakterna på kulturområdet i dag är mera intensiva och utbredda än någonsin tidigare. Internationella kontakter har blivit alltmera integrerade i den dagliga verksamheten för många kulturarbetare och kulturinstitutioner. Den nya digitala tekniken har inneburit helt nya möjligheter att snabbt och gränslöst sprida information, framförallt via Internet. Det gäller inte minst kulturområdet, där musik-, film-, text-, och bildverk numera sprids i en omfattning som för 20 år sedan skulle ha uppfattats som utopisk.

En påtaglig förändring är således den enkelhet med vilken internationaliseringen verkar i dag. Internationella kontakter berör i dag långt fler kulturarbetare, fria grupper och institutioner än tidigare. För det svenska kulturlivet har många nya möjligheter skapats.

Den ökande internationaliseringen växer i hög grad underifrån. Kulturarbetarna bidrar själva till att vitala internationella nätverk etableras snabbt och med kvalificerat deltagande från många håll. Samtidigt har den relativa betydelsen av officiella internationella kanaler minskat.

Som en konsekvens av detta ökar också intresset från svenska konstnärer att medverka i kulturevenemang i andra länder. Detta framgår bl.a. av att antalet ansökningar om Konstnärsnämndens bidrag till internationellt kulturutbyte ökat från ca 600 till ca 1200 mellan åren 1995 och 2005. Bidragen avser bl.a. medverkan i internationella film- eller dansfestivaler, deltagande i vidareutbildning utomlands inom ”smala” konstområden och internationella auktoriteters medverkan i svenska produktioner.

Den framgångsrika verksamheten vid IASPIS har haft sedan dess etablering för drygt tio år sedan kan i dag spåras i antalet inbjudningar som svenska bild- och formkonstnärer får att medverka i viktiga konstaktiviteter utomlands. IASPIS kan till stora delar beskrivas som en ”nätverkande” verksamhet, om än i en något institutionaliserad form. Även Svenska institutets mångåriga kultursamarbete med olika länder har lett till bestående nätverk.

Sådana nätverk är i dag viktiga initiativtagare till den konstnärliga förnyelsen med verksamheter som ofta presenteras utanför de etablerade institutionerna, på nya arenor och med nya arrangörer, både i Sverige och utomlands. Denna del av internationaliseringen ställer nya krav på kompetens och flexibilitet hos de institutioner i kulturlivet som skall ge stöd till denna utveckling.

Förbättrade kommunikationer och öppnade gränser har också medfört en vidgad arbetsmarknad för kulturarbetare. Nya möjligheter att finansiera internationella kulturprojekt har vuxit fram. Ett exempel är EU:s kulturprogram, Kultur 2000, som förutsätter medverkan från minst tre länder. Utöver ramprogrammets ekonomiska bidrag har programmet också inneburit att många nya kontakter och nätverk har etablerats mellan svenska och andra länders kulturaktörer.

Internationaliseringen har öppnat vägen för ett internationellt distribuerat kulturutbud. I första hand gäller det ett utbud av mer kommersiellt slag, väsentligen från den anglosaxiska delen av världen, men även för den konst och kultur som har sin grund i icke-kommersiellt arbete. Den s.k. upplevelseindustrin eller de kulturella näringarna till vilka räknas ett flertal konstområden, t.ex. musik, scenkonst, arkitektur, bildkonst och design, har fått allt större betydelse för konstnärerna, för de konstnärliga utvecklingsmöjligheterna, för möjligheterna att nå en bred publik samt för nya arbetstillfällen.

De kulturella näringarnas betydelse för samhällsekonomin har fått internationell uppmärksamhet under senare år. Sverige har under senare år haft stora exportframgångar, inte minst inom musik och design.

Exempel från olika kulturområden

Kulturlivets internationalisering kan illustreras med exempel från olika kulturområden.

Det internationella utbytet inom hela *scenkonstområdet* har ökat under senare år, framförallt inom musik och dans. Det ökade antalet ansökningar om bidrag från Statens kulturråd på detta område gäller i de allra flesta fall verksamhet av mycket hög konstnärlig kvalitet.

Inom *musikområdet* arbetar allt fler grupper periodvis utomlands. Det gäller företrädesvis inom genrer som rock, pop, jazz och folkmusik, men även inom konstmusiken. Det ökade antal ansökningar som Statens kulturråd får om stöd till utlandsturnéer från svenska grupper och ensembler gäller samtliga genrer. Mellan åren 1997 och 2005 har antalet ansökningar ökat från 108 till 187. Samtidigt ökar också influenserna utifrån på musikområdet. Gästspel och turnéer i Sverige med artister från andra länder uppvisar en stor bredd och mångfald. Till stor del beror detta på den förändrade sammansättningen av landets befolkning och de scener för musik från olika delar av världen som etablerats på olika håll i landet.

Det ökade intresset för *dans* som konstform har också satt det internationella samarbetet i fokus. Många av de danskompanier som finns i Sverige, exempelvis Cullbergbaletten, har ett stort inslag av dansare från andra länder. Allt fler svenska koreografer ges tillfälle att arbeta utomlands. Detta gäller inte bara toppskiktet, utan bredden har på senare år ökat väsentligt.

Inom *teaterområdet* förekommer att svenska ensembler gör gästspel utomlands, även om språket naturligtvis är en begränsande faktor. Man kan också konstatera att inte bara skådespelare och regissörer får ett allt större internationellt arbetsfält, utan även andra yrkeskategorier, som dramaturger och scenografer, är efterfrågade. På operaområdet fortsätter

Sverige att bidra med framstående sångare som framträder på världens främsta operascener.

Kultur för, av och med *barn och ungdom* har sedan 1970-talet varit prioriterat inom svensk kulturpolitik och Sverige har i dag uppnått en stark internationell ställning inom barnkulturområdet. Världens största internationella barn- och ungdomslitteraturpris delades 2005 ut för tredje gången på Skansen i Stockholm och det är tydligt att ”The Astrid Lindgren Memorial Award” håller på att etableras internationellt. Andra exempel på barnkulturens internationalisering är den kommande Nationella scenkonstbiennalen i Lund och Salto! Dansfestival för barn och unga. Även utvecklingsprogrammet Dans i skolan, som hämtat inspiration från det franska Dance au coeur, kan nämnas i det här sammanhanget.

Inom *museiområdet* har institutionerna utvecklat nya internationella kontakter och antalet utställningar med internationella inslag har ökat på senare år. Den statliga utställningsgarantin har underlättat utbytet av föremål och konstverk. Utbytet på den pedagogiska sidan har också ökat, såväl inom musei- som konstpedagogiken. Ett exempel på regionala och kommunala museers internationella engagemang är det svensk-afrikanska museinätverket SAMP, som skapat mycket nära relationer mellan museer på den afrikanska kontinenten och svenska museer.

Kulturens tillgänglighet

Inte bara den konstnärliga produktionen tar sig ibland nya vägar, utan även *publiken*. För publiken har det internationella kulturutbudet blivit större och mera tillgängligt. Till en del är detta kopplat till turism och det ökade resandet som skapat efterfrågan på nya upplevelser.

Tillgänglighet till kultur innebär att kulturlivet skall vara öppet för alla oavsett bostadsort, kön, social eller etnisk bakgrund eller eventuella funktionshinder. Det är en central uppgift för kulturpolitiken att verka för att medborgarna garanteras ett kulturutbud i hela landet som präglas av mångfald och kvalitet. I debatten framhålls ibland risken för att kulturutbudet och repertoarer nu tenderar att tappa i mångfald. Smala genrer inom konstmusiken trängs ut av den väletablerade klassiska musiken, eller av populärmusiken. En dubbel rörelse har uppstått, dels mot utveckling av särart och lokala traditioner, dels mot det populära och väletablerade, den senare driven av ett starkt kommersiellt tryck. Om en ökad internationalisering av kulturlivet skall komma en bred publik tillgodo kan därför nya krav komma att ställas bl.a. på aktiva åtgärder för olika konstområden och för geografisk spridning. Vidare har utvecklingen inom informationsteknologin medfört att publikens förväntningar på interaktivitet och på mer omedelbar stimulans ställer nya krav på institutionernas pedagogik och förmedlingsarbete. De samhällsfinansierade kulturinstitutionerna utsätts vidare för konkurrens från en internationaliserad och kommersiell medievärld, som bl.a. frambringa påkostade film- och spelproduktioner och från Internet-baserad kommunikation.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en prioriterad fråga inom hela det kulturpolitiska området och kulturutbudet bör genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. För publiken är det angeläget att få möta ett kultur-

Upphovsrätt

Den 1 juli 2005 har omfattande förändringar i den svenska upphovsrättslagstiftningen skett i syfte att värna upphovsrätten, framför allt i den digitala miljön, samtidigt som balansen mot viktiga allmänna intressen tillgodosetts (se prop. 2004/05:110, Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.). Det är angeläget att den digitala tekniken även fortsättningsvis kan utnyttjas såväl för att stärka upphovsmännens arbetsmässiga och ekonomiska villkor som för att förbättra tillgängligheten till kultur.

I det digitala sammanhanget, likväl som i alla situationer där upphovsmäns och närstående rättighetshavares konstnärliga och litterära verk och prestationer skall tillgängliggöras för andra, är det väsentligt att det finns moderna och flexibla system för distribution och rättighetsklarering. Konkurrenskraftig distribution och väl avvägda avtalslösningar bör kunna leda såväl till ett ökat kulturellt utbud internationellt som till ersättningsnivåer som skapar incitament för nyskapande och kreativitet. I syfte att inhämta information och föra en diskussion i dessa frågor avser regeringen att ta initiativ till en dialog med berörda parter.

Kulturdiplomati och Sverigefrämjande

Den allmänna internationaliseringen har också ökat kulturens betydelse i umgänget mellan nationer, såväl politiskt som kommersiellt. Offentlig diplomati (Public Diplomacy) är ett lands kommunikation med en allmänhet i andra länder i syfte att skapa förståelse för den egna nationens tankesätt och ideal, dess institutioner och kultur liksom dess nationella mål och aktuella politik. Offentlig diplomati syftar främst till att förstå, informera, påverka och bygga upp relationer i utlandet för att förverkliga politiska, kulturella och ekonomiska mål. I en tid av ökad demokrati och masskommunikation är ett lands förmåga att nå politiska målsättningar, främja handel, attrahera investeringar och besökare samt delta i utbytet av talang och kreativitet i hög grad beroende av hur landet uppfattas utomlands.

Kulturdiplomati är den del av diplomatin som avser upprättandet av långsiktiga, hållbara relationer med andra länder och med kultur som medel. Utbytet har ofta en mer lågmäld karaktär än offentlig diplomati och bygger på ömsesidigt meningsutbyte och förtroendeskapande åtgärder t.ex. i form av interkulturella utbytesprogram, teater, dans, litteratur, film, bildkonst och musik. Kulturdiplomatin tillmäts allt större vikt i internationella relationer, eftersom kulturutbyte visat sig fungera väl som brobyggare och dörröppnare mellan olika etniska och religiösa grupper, mellan länder och regioner.

Sverigefrämjandet, som inkluderar handels- och investeringsfrämjandet och Sverigeprofilering till stöd för främjandet, är en av utrikesförvaltningens huvuduppgifter. En positiv bild av Sverige i utlandet ökar förtroendet för landet som samarbetspartner och bidrar till ökad tillväxt

Bekämpning av fattigdom i världen

Sveriges kulturkontakter med utvecklingsländer har ökat snabbt. I huvudsak beror ökningen på att länderna ser kulturområdet som viktigt för landets utveckling och därför efterfrågar fler och mera långsiktiga program för samarbetet med Sverige inom ramen för utvecklingssamarbetet.

Insatserna inom internationellt utvecklingssamarbete är avhängiga det särskilda mål som regeringen har beslutat inom ramen för den globala politiken, nämligen att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Kultursamarbetet bör inte ses enbart som en del av Sveriges utvecklingssamarbete, utan som en komponent inom flera andra politikområden. I detta perspektiv kan samarbeten inom kulturområdet ses som bidragande till det övergripande målet för Sveriges politik för global utveckling, nämligen att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. För utvecklingssamarbetet är det avgörande att det är samarbetsländerna som initierar och definierar sina behov av samarbete och att det analyseras ur ett fattigdomsperspektiv. Det handlar främst om att via kulturinsatser stärka mångfald och tolerans samt att främja en demokratisk utveckling som kan få positiva effekter i en långsiktig fattigdomsbekämpning. Kulturutbytet bidrar därmed till stärkande och uppbyggnad av nationella institutioner och lokal förvaltning, diskussion om demokrati- och medbestämmandefrågor, främjande av jämställdhet, barnens fri- och rättigheter m.m. Svenska kulturorganisationer har här genom sin professionella kompetens kommit att spela en viktig roll.

Regional utveckling, forskningsfrågor och arbetet i internationella forum

Kulturen och den kulturella kompetensen betraktas som en allt viktigare faktor för såväl den regionala samhällsutvecklingen bland företag och institutioner som för individens livskvalitet. Inom samtliga landets regioner bedrivs i dag ett aktivt arbete med att stärka den regionala identiteten och attraktiviteten för lokalisering av företag, verksamheter och kvalificerad arbetskraft. Globaliseringen har också väckt ett nytt intresse för lokalt utvecklade traditioner och vad som uppfattas som mer ursprungliga kulturella uttryck. I alla dessa sammanhang blir kulturinstitutionerna en central resurs.

Regionernas internationella kulturutbyte har ökat väsentligt sedan 1990-talet och svenska kommuner har i dag ett långt utvecklat internationellt samarbete. Landsting och kommuner står också för en betydande del av den offentliga finansieringen av internationell kulturverksamhet. De politiska förändringarna i Central- och Östeuropa har bidragit till att svenska regioner sökt samarbete med grannregioner på andra sidan Östersjön. Svenska regioner samarbetar även med regioner i Västeuropa. Kulturen spelar en viktig roll i dessa kontakter. Andra exempel på kontinuerlig regional samverkan på det kulturella området är Barents kör-

centrum och Barents dansensemble i norr och Kulturbroprojektet i Öresundsregionen i syd. Den regionala nivåns ökade betydelse i det internationella kulturutbytet är en viktig faktor att beakta vid planering och organisation av de statliga insatserna.

Forskningen inom kulturområdet spänner över ett vidsträckt område som inte bara omfattar konstarter, kulturarv och kulturinstitutioner utan även grundläggande värderingar och förhållningssätt. Regeringen presenterade i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) sin syn på den framtida inriktningen av forskningspolitiken. I propositionen föreslår regeringen att Vetenskapsrådet förstärks med 5 miljoner kronor för forskning om kultur och hälsa. Dessutom skall Vetenskapsrådet avsätta 5 miljoner kronor för en forskarskola i design.

Den internationella utvecklingen har stor betydelse för kulturell relaterad problematik inom upphovsrätt, skattepolitik, handelspolitik etc. Behovet har ökat av en förstärkt bevakning i berörda internationella fora där svenska kulturpolitiska ståndpunkter skall hävdas. Inte minst gäller det att hävda kulturpolitikens nationella självständighet, att motverka överstatlighet inom kulturpolitiken samt att avskaffa olika slags gränshinder för det internationella kulturutbytet. Ett samordnat och starkt svenskt agerande i internationella organisationer kan påverka såväl svenska kulturarbetares möjligheter att nå ut internationellt som Sveriges utrikespolitiska mål vad gäller t.ex. öppenhet och yttrandefrihet.

5 Mål för kulturlivets internationalisering

Regeringens bedömning: Internationell kulturverksamhet skall vara en integrerad del av den nationella kulturpolitiken och ett verksamt medel att nå de kulturpolitiska målen.

Det kulturpolitiska målet att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer i landet bör operationaliseras med särskilda delmål. Dessa delmål bör vara

- att hög kvalitet, konstnärlig integritet, långsiktighet och ömsesidighet eftersträvas oavsett vilka politiska mål som motiverar statliga insatser för internationell kulturverksamhet,
- att kulturlivet i Sverige stärker sin position internationellt och att institutioner och konstnärer är efterfrågade för professionell samverkan utomlands,
- att kulturlivet i Sverige i högre grad öppnas för influenser från andra länder och kulturer och att internationaliseringen kommer en bred publik tillgodo, oavsett bostadsort, kön, social eller etnisk bakgrund eller eventuellt funktionshinder samt
- att den kulturella dimensionen i Sveriges utlandskontakter stärks och att möjligheter till samverkan inom ramen för kultur- respektive utrikespolitiska mål utnyttjas bättre.

Utredningens bedömning: Gemensamma riktlinjer skall gälla för samtliga internationella kultursatsningar.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser efterlyser ökad tydlighet om mål och inriktning. *Konstnärsnämnden* framhåller att målen för respektive politikområde bör hållas isär tydligare. Ett klarare främjandeperspektiv på den internationella kultursatsningen förordas av *Generalkonsulatet i New York*. *Statens museer för världskultur* efterlyser en djupare analys om vilka syften och mål ett internationellt kulturutbyte kan ha. Vissa remissinstanser, bl.a. *Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS)*, anser att utredningen saknar ett mottagarperspektiv.

Svenska institutet anser att utredningen borde ha arbetat utifrån en bredare kulturdefinition.

Skälen för regeringens bedömning

Riksdagen har beslutat om följande mål för en nationell kulturpolitik (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU 1, rskr. 1996/97:129)

- att värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den,
- att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande,
- att främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
- att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället,
- att bevara och bruka kulturarvet,
- att främja bildningssträvandena, samt
- att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.

Av dessa mål är det sistnämnda särskilt inriktat på kulturlivets internationalisering. Mot bakgrund av de stora förändringar som ägt rum i samhället, konstaterar regeringen dock att någon entydig och enkel avgränsning mellan nationell och internationell kulturpolitik eller kulturverksamhet inte längre kan göras. Kulturverksamheter låter sig inte längre inhägnas av nationsgränser, utan utvecklas såväl genom kontakter mellan länder som genom möten mellan olika kulturer inom ett land.

Internationell kulturverksamhet kan därmed motiveras även utifrån andra nationella kulturpolitiska mål än det särskilda internationella målet. Internationella insatser bidrar till hela det svenska kulturlivets kvalitativa utveckling och stärker möjligheterna att nå de kulturpolitiska målen generellt sett. Det är därför angeläget att ett internationellt perspektiv genomsyrar kulturinstitutionernas verksamhet och att åtgärder för internationalisering integreras i kulturlivets infrastruktur och i de statliga bidragssystemen.

Den mångfald och obundenhet som eftersträvas i kulturpolitiken bör gälla även i de internationella kontakterna. Det är ett statligt kulturpolitiskt ansvar att se till att Sveriges internationella kulturkontakter inte likriktas och begränsas. ”Smala” kulturyttringar skall ges utrymme och de statliga insatserna får inte väja för det som kan betraktas som udda och kontroversiellt. Sverige har ett ansvar för mångfald i det internationella

kulturutbytet mellan länderna. Kulturutbytet inom Europeiska unionen bör t.ex. vara brett och omfatta alla slags kulturyttringar. Skr. 2005/06:188

Operationaliserat kulturpolitiskt mål

Att främja en internationalisering av kulturlivet kräver särskilda åtgärder och resurser för att nå ut över gränserna och för att svenskt kulturliv skall stimuleras av impulser utifrån. För en långsiktig utveckling av dessa åtgärder bör det kulturpolitiska målet att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer i landet operationaliseras i fyra olika delmål med avseende på

- hög kvalitet, konstnärlig integritet, långsiktighet och ömsesidighet,
- svenska framgångar utomlands,
- internationella kulturmöten i Sverige, samt
- fördjupad samverkan mellan olika politikområden.

Hög kvalitet, konstnärlig integritet, långsiktighet och ömsesidighet

Ett första delmål bör vara att hög kvalitet, konstnärlig integritet, långsiktighet och ömsesidighet eftersträvas oavsett vilka politiska mål som motiverar statliga insatser för internationell kulturverksamhet.

Inom alla verksamhetsområden, privata eller offentliga, är kvalitet en central fråga. Olika metoder, arbetssätt och strategier utvecklas för en ständig förbättring av kvalitet på varor och tjänster. Motsvarande gäller inom kulturens områden. Genom statliga myndigheter och institutioner på kulturområdet bedrivs ett omfattande arbete med att kontinuerligt värdera kvalitet inom respektive ansvarsområden. I detta arbete ingår ofta särskilda bedömningsgrupper som är väl förankrade inom de olika områdena. Dessa bedömningar ligger sedan till grund för beslut om bidrag, prioriteringar och verksamheter.

Internationaliseringen av kulturlivet stärks om alla offentliga medel som avser internationellt kulturutbyte ges utifrån en bedömning av den konstnärliga och kulturella kvaliteten. En respekt för kulturlivets krav på professionalism i verksamheten och konstnärlig integritet skall finnas hos alla berörda offentliga aktörer.

Utbytet skall vidare bygga på ett ömsesidigt intresse hos producent och mottagare. I dag finns insikten om att kulturutbyten som skall vara långsiktigt hållbara bör ta sin utgångspunkt i att ömsesidiga intressen kan identifieras och tillmötesgå.

Internationella erfarenheter visar att framgång i det internationella kulturutbytet kräver uthållighet och långsiktighet. Större satsningar bör t.ex. kunna följas upp med åtgärder för ett småskaligt utbyte mellan berörda länders kulturliv inom olika områden.

Svenska framgångar utomlands

Ett andra delmål bör vara att kulturlivet i Sverige stärker sin position internationellt och att svenska kulturinstitutioner och konstnärer är efterfrågade för professionell samverkan utomlands.

En stark nationell kulturell infrastruktur är en förutsättning för att utveckla svenskt kulturliv till en nivå som kan hävda sig i den internationella konkurrensen och för att Sverige skall kunna bibehålla mång-

falden i kulturlivet. I denna infrastruktur ingår livskraftiga institutioner, kvalificerad konstnärlig utbildning och en fungerande kulturarbetsmarknad. Det svenska kulturlivet håller inom flera områden en i internationell jämförelse hög kvalitet. Sverige har en bred och kvalificerad krets av professionella kulturinstitutioner, grupper, bolag, artister, producenter, regissörer, skådespelare, dansare, sångare, musiker, bildkonstnärer, författare, formgivare, designers m.fl. För att det svenska kulturlivets aktörer skall få internationellt erkännande krävs dock att svenskt kulturliv kan presentera sig genom en ökad närvaro på internationella arenor och marknader.

Det intresse för svenskt kulturliv som redan finns i utlandet bör identifieras och utvecklas. Sverige ligger i dag väl framme i internationell jämförelse t.ex. inom musik, design och barnkultur. De vunna positionerna på nämnda områden skall bibehållas och om möjligt förstärkas. På andra kulturområden skall, i första hand på myndighetsnivå, åtgärdsprogram utformas med målet att successivt stärka Sveriges internationella ställning. Detta kan inbegripa såväl internationellt inriktade åtgärder som ett utvecklingsarbete på nationell nivå. De kulturella näringarnas roll i detta sammanhang skall uppmärksammas. För svenskt kulturlivs internationella utvecklingsmöjligheter är det av stor betydelse att möjligheterna till internationell etablering stärks på områden som musik, film, litteratur samt design, t.ex. inom området Design för alla.

Svenska framgångar har ofta inneburit att ett större intresse har uppstått för andra, hittills mindre kända aktörer på samma kulturområden. De framgångsrika och kända aktörerna kan därmed bidra till viktiga arbetsmöjligheter för sina kollegor. En sådan framgång har positiva effekter inte bara för kulturarbetarnas försörjning, utan också för det allmänna Sverigefrämjandet och för handelsutbytet. Internationella framgångar får således positiva effekter för hela kulturlivet och bör inspirera till nya satsningar.

Internationella kulturmöten i Sverige

Ett tredje delmål bör vara att kulturlivet i Sverige i högre grad öppnas för influenser från andra länder och kulturer och att internationaliseringen kommer en bred publik tillgodo, oavsett bostadsort, kön, social eller etnisk bakgrund eller eventuellt funktionshinder.

Mötet med kulturlivet i andra länder och möten mellan olika kulturer inom ett land är en central och pådrivande kraft för konstnärlig och kulturell utveckling. Intresset hos kulturarbetare från andra länder att arbeta och verka i Sverige, tillfälligt eller för längre perioder, är starkt men kan stärkas ytterligare. I stor utsträckning handlar detta om att utveckla och stödja högt kvalificerade konstnärliga och kulturella miljöer inom landet. Med sådana verksamheter som bas kan riktade insatser göras för att t.ex. attrahera internationellt verksamma konstnärer, producenter, kuratorer, journalister och liknande till Sverige. Inom bildkonstområdet har Konstnärsnämndens internationella avdelning för bild- och formkonstnärer IASPIS resulterat i ett framgångsrikt utbyte mellan bild- och formkonstnärer i Sverige och i utlandet. Artistlanseringar, festivaler, internationella symposier, filmveckor och liknande som bidrar till kulturutbytet, bör stödjas och utvecklas.

De regionala kulturinstitutionerna är i varierande grad engagerade i det internationella kultursamarbetet och många gånger är deras internationella kultursamarbete en förutsättning för konstnärernas möjligheter att exponeras för influenser utifrån och för deras möjligheter att möta en ny publik, liksom för att medborgarna skall kunna få del av ett internationellt utbud. I det internationella kultursamarbetet är det därför viktigt att beakta de regionala insatserna.

Den mångkulturella utvecklingen i Sverige under senare år öppnar för fler internationella och interkulturella kulturmöten både i Sverige och i andra länder. Den ger nya möjligheter till kulturell utveckling i Sverige, bl.a. genom att de olika kulturer som finns i Sverige och deras samband med andra länder, uppmärksammas. Mot denna bakgrund har regeringen utlyst 2006 till ett Mångkulturår. En nationell samordnare för Mångkulturåret 2006 har tillsatts (Kommittén för Mångkulturåret 2006, dir. 2004:169). Syftet med Mångkulturåret är att landets kulturverksamheter även långsiktigt bättre skall spegla och införliva den etniska och kulturella mångfald som finns i dagens Sverige.

Den internationalisering och interkulturella utveckling som på detta sätt sker inom Sverige skall bättre utnyttjas för att främja det internationella kulturutbytet över gränserna.

Fördjupad samverkan mellan olika politikområden

Ett fjärde delmål bör vara att den kulturella dimensionen i Sveriges utlandskontakter stärks och att möjligheter till samverkan mellan kultur- respektive utrikespolitiska mål utnyttjas bättre.

Kultursatsningar för uppfyllande av mål på Utrikesdepartementets politikområden är redan omfattande. Kulturen är en del i ett aktivt och utvecklat Sverigefrämjande och i Sveriges arbete för fred, demokrati och bekämpning av fattigdom.

Enligt regeringens bedömning finns det en potential för att ytterligare stärka den kulturella dimensionen i Sveriges kontakter med utlandet, såväl inom Sverigefrämjandet som inom utvecklingssamarbetet. Som nämnts tidigare, är Sverigefrämjande, som inkluderar handels- och investeringsfrämjande och allmän Sverigeprofilering till stöd för främjandet, en av utrikesförvaltningens huvuduppgifter. Målet för Sverigeprofileringen och de gemensamma främjandeinsatser som Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU) genomför är att medverka till bilden av Sverige som en pålitlig handels- och samarbetspartner, en attraktiv marknad för utländska investeringar, ett attraktivt resmål med berikande upplevelser, en ledande nation inom högteknologi, forskning och utveckling, ett öppet och uppskattat land att arbeta, studera och forska i, en framstående aktör inom arkitektur, formgivning och design samt en kreativ kulturnation med ett brett och folkligt kulturliv.

En positiv bild av Sverige i utlandet ökar förtroendet för landet som samarbetspartner och bidrar därmed till ökad tillväxt och sysselsättning. Internationellt utbyte inom kultur, forskning och utbildning är viktiga medel i detta sammanhang. Erfarenheter visar att insatser för kultur av hög kvalitet och med hög konstnärlig integritet stärker bilden av Sverige.

En politik för utveckling av s.k. kulturella näringar "Creative industries" har sedan flera år bedrivits i bl.a. Storbritannien inom ramen för kultur- och näringspolitiken. Enligt vissa brittiska bedömare kommer de

kulturella näringarna att i framtiden få en lika stor betydelse som den traditionella industrin har haft i Storbritannien. Redan i dag bedöms de kulturella näringarna vara den näst största sektorn i London, efter finanssektorn. Även om det ännu inte går att dra säkra slutsatser om de kulturella näringarnas betydelse för svensk del, finns det mycket som talar för att tendensen i stort skulle vara likartad i Sverige.

Det görs ibland en uppdelning mellan kulturpolitiskt grundade insatser och insatser för utveckling inom den kommersiella kultursektorn. Det finns anledning att betona vikten av ett fruktbart samspel mellan den samhällsfinansierade och den kommersiella sektorn för en effektiv internationell kultursatsning. En målsättning bör därför vara att detta samspel främjas och att de kulturella näringarnas utveckling stimuleras i enlighet med de kulturpolitiska målen.

Målet för internationellt utvecklingssamarbete är att skapa förutsättningar för fattiga människor att förändra sina levnadsvillkor. Sverige har ett ansvar för att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

I United Nations Development Program (UNDP:s) Human Development Report 2004 återfinns bl.a. en beskrivning av hur kulturell mångfald är en förutsättning för utveckling. I en miljö präglad av kulturell mångfald ges alla en möjlighet till förändring. Att debattera och uttrycka visioner är viktigt för att en förändring över huvud taget ska komma till stånd och basen för att människor skall kunna påverka sin utveckling.

Sverige, liksom andra bilaterala givare, definierar fattigdom ur ett mångdimensionellt perspektiv. Detta betyder att fattigdom inte bara är avsaknad av pengar utan även brist på valmöjligheter, säkerhet, inflytande m.m. Kulturaktiviteter ger människor styrka genom att bl.a. stärka deras identitet och trygghet. Inte minst kan kultursamarbete ge nya utblickar, skapa mångfald och leda till ökad tolerans.

Det internationella utvecklingssamarbetet har utvecklats alltmer från enkelriktad stödgivning till ömsesidigt utbyte och samarbete. Behovet av att utveckla förståelse och engagemang för grundläggande värderingar om människors lika värde, mänskliga rättigheter och demokrati kräver ett långsiktigt och uthålligt engagemang. I denna process kan kulturen spela en viktig roll och detta bör beaktas vid planering av samhällets insatser på detta område.

Ett flertal nya demokratier i vårt närområde har under en period efter Berlinmurens fall ingått i ländergruppen för bistånd. Detta har bl.a. inneburit jämförelsevis mycket goda ekonomiska förutsättningar för ett kulturutbyte. För dessa och för andra länder som efter hand lämnar denna grupp är det viktigt att den investering som upparbetats i goda kontakter utnyttjas, så att inte detta utbyte avbryts när biståndsfinansieringen upphör. Bland annat kan ett fortsatt kulturutbyte fylla en viktig demokratifrämjande funktion. Det är då viktigt att den goodwill som Sverige har byggt upp kan tillvaratas i ett allmänt Sverigefrämjande.

Utvecklingen mot en ökad ömsesidighet i utvecklingssamarbetet betyder för kulturens del krav på ett mer långsiktigt och bättre förankrat samarbete mellan kulturarbetare i Sverige och i mottagarlandet.

6 Genomförande av statens insatser för internationalisering av kulturlivet

Skr. 2005/06:188

Regeringens bedömning: De statliga insatserna för internationell kulturverksamhet bör ha följande inriktning.

- Statliga och statsunderstödda myndigheter och organisationer på kulturområdet utvecklar ett internationellt perspektiv i verksamheten.
- En kunskaps- och kompetensutveckling främjas.
- En tydligare ansvarsfördelning och djupare samverkan etableras mellan berörda aktörer.
- Internationella åtgärder grundas på genomarbetade analyser.
- Hinder för en internationalisering av kulturlivet i det statliga regelverket identifieras.
- Resurserna för internationellt kulturutbyte stärks.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Synpunkterna sammanfaller i stort med utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning: Inriktningen på nuvarande insatser för internationell kulturverksamhet har i stort varit oförändrad sedan början av 1980-talet och har alltså utformats under helt andra samhällsförhållanden än de som gäller i dag. De föreslagna målsättningarna för internationell kulturverksamhet kräver att dessa insatser revideras.

I enlighet med målet att integrera en internationell dimension i all kulturverksamhet, bör alla som arbetar inom den offentliga kultursektorn utveckla ett internationellt förhållningssätt i sitt arbete. Varje myndighet och institution inom kulturområdet skall med utgångspunkt i sitt kulturpolitiska uppdrag utforma ett internationellt och interkulturellt perspektiv på sin verksamhet och integrera den internationella verksamheten med den nationella. I regleringsbrevet för 2006 har samtliga myndigheter inom kulturområdet fått ett nytt internationellt mål: ”Ett starkt, utvecklat och varierat internationellt utbyte och samarbete skall främjas, bl.a. genom utveckling av ett internationellt perspektiv i verksamheten”.

Ofta styrs de internationella kulturinsatserna av flera mål samtidigt, såväl konstnärliga som kommersiella eller utrikespolitiska. Presentationer av kulturutövare i ömsesidigt förankrade kultursamarbeten och av deras verk, t.ex. böcker, filmer eller fonogram, liksom ett fritt utbyte av konstnärliga impulser, t.ex. genom IASPIS verksamhet, är viktiga för kulturlivets utveckling. Dessa utbyten ger samtidigt betydande Sverige-främjande effekter samt främjar även tillväxt och sysselsättning. I stor utsträckning gäller detta även internationella kulturfestivaler arrangerade i Sverige eller svenskt deltagande i konstnärligt angelägna festivaler utomlands. Om man skall nå den bästa samlade effekten av internationella kulturinsatser och utnyttja insatta resurser på bästa sätt krävs en fördjupad samverkan för planering, genomförande och uppföljning mellan aktörer från de utrikespolitiska, biståndspolitiska respektive kulturpolitiska områdena. Ett exempel på behov av sådan samverkan gäller insatser för etablering av svensk kultur utomlands.

De statliga insatserna för internationell kulturverksamhet genomförs i olika former. Särskilda medel fördelas av myndigheter efter ansökan och vissa myndigheter arbetar internationellt inom ramen för sin ordinarie verksamhet, vilket kan gälla både egna produktioner och information. Aktörerna är många och i flera fall förekommer oklarhet om vem som har huvudansvar för respektive område. Hos enskilda kulturarbetare och organisationer kan det uppstå tveksamhet om vilken ansvarsfördelning som gäller, vart de ska vända sig med frågor om bidrag och vilka förutsättningar som gäller för bidragsgivning från de olika organen. Vidare har en bristfällig analys av de politiska mål som gäller för internationell kulturverksamhet ibland inneburit att medverkande och mottagare varit oklara över syftet med verksamheten. För att de samlade resurserna skall utnyttjas effektivt och för att möjliggöra ett rationellt samarbete mellan olika aktörer krävs en tydlig ansvarsfördelning mellan berörda statliga myndigheter. Det är angeläget att kulturlivet får god information om vad som gäller i dessa avseenden.

Om det internationella kulturutbytet skall förstärkas och utvecklas krävs enligt regeringens uppfattning att åtgärder för kunskaps- och kompetensutveckling vidtas inom myndigheter som berörs av internationell kulturverksamhet. De svenska utlandsmyndigheternas roll som förmedlare av kulturevenemang och som kontaktpunkt är viktig, även om de internationella kulturkontakterna i ökad utsträckning sker inom kulturlivets egna nätverk. På samtliga Sveriges ca 100 utlandsmyndigheter finns kontaktpersoner, utsända från Sverige eller lokalanställda, med ett ansvar för främjande och kultursamarbete. Som tidigare nämnts är kulturverksamhet en allt viktigare del inom det integrerade främjandet och det internationella utvecklingssamarbetet. De insatser för utbildning av ambassadpersonal inom Sverigefrämjandet som inletts bör intensifieras. Vidare bör personalrörligheten mellan myndigheter och institutioner stimuleras genom möjligheter till utbytestjänstgöring. I syfte att ytterligare höja kompetensen hos utlandsmyndigheterna, bör kulturområdets institutioner spela en aktiv roll för att bistå med stöd, råd, planering och kunskaper till utlandsmyndigheterna i deras kulturverksamhet. Svenska institutet har en central roll i detta sammanhang. Omvänt skall kunskaper och erfarenheter som byggs upp inom utlandsmyndigheterna återföras till kulturlivets myndigheter, organisationer m.fl.

För att på längre sikt bygga upp det internationella kulturutbytet behöver regeringen och berörda myndigheter ett genomarbetat beslutsunderlag. Ett viktigt instrument i detta hänseende är s.k. SWOT-analyser, där respektive kulturområdes styrkor och svagheter i ett internationellt perspektiv lyfts fram och där möjligheter till en positiv utveckling analyseras, liksom faktorer som utgör hot mot denna utveckling. Hur det svenska kulturlivet uppfattas utomlands är en viktig del av analysen. I detta sammanhang bör nyckeltal tas fram som speglar t.ex. den svenska närvaron vid viktiga mässor och festivaler inom musik och film, hur svensk samtidskonst uppmärksammas samt närvaron av betydande kultur från utlandet i Sverige. Vidare bör klargöras vilka faktorer som varit avgörande för svenska framgångar inom olika kulturområden. Mångfaldsperspektivet skall beaktas i dessa sammanhang.

Det internationella kulturutbytet kan påverkas av internationella och nationella författningar, direktiv, bidragsbestämmelser etc. Det är angeläget att identifiera inslag i nationella och internationella regelverk som kan utgöra hinder för eller försvåra internationellt kulturutbyte. Berörda myndigheter bör medverka i detta arbete.

Det är regeringens bedömning att resurserna till internationella kultursatsningar är otillräckliga i förhållande till kulturlivets efterfrågan och med hänsyn till omvärldsutvecklingen. Det är viktigt att det finns resurser för internationell verksamhet som utgår från kulturlivets egna förutsättningar och behov. Det är vidare viktigt att aktörerna söker samverka med olika intressenter, statliga eller andra, för att skapa en större resursbas. De särskilda resurser för internationella kultursatsningar som ryms inom kulturpolitiken är små och avser i stor utsträckning traditionella ändamål där medel fördelas efter ansökningar. För att ge utrymme för nya aktörer i utbytet och möjliggöra större utbytesprojekt och ett mer långsiktigt arbete krävs nya medel. Riksdagen har för 2006 beslutat om vissa förstärkningar (prop. 2005/06:1, utg.omr. 17, bet. 2005/06:KrU:1, rskr. 2005/06:85). Det är vidare angeläget att internationella ändamål i högre utsträckning integreras och prioriteras vid fördelning av stöd inom ramen för befintliga anslag.

Kulturmyndigheternas arbete för att främja internationalisering kan till stor del genomföras på myndigheternas eget initiativ. Härutöver kan det bli aktuellt att förtydliga och förstärka det internationella ansvaret genom särskilda uppdrag i myndigheternas instruktioner eller andra förordningar, regleringsbrev eller i enskilda regeringsbeslut.

Under avsnitten 6.1–6.8 görs en fördjupad analys av vissa kulturområden samt myndigheter och organisationer med övergripande roll för det internationella kulturutbytet.

Regeringens bedömning: Genom ett särskilt uppdrag bör Statens kulturråd få ökat ansvar för att utveckla den internationella kulturverksamheten. Uppdraget skall genomföras stegvis med hänsyn till tillgängliga resurser. I uppdraget bör ingå att myndigheten skall

- arbeta strategiskt för en internationalisering inom hela kultursektorn,
- bedriva en kvalificerad internationell omvärldsbevakning och ett analysarbete av kulturlivet i Sverige i internationellt perspektiv,
- överblicka och vid behov samordna Sveriges samlade insatser för internationellt kulturutbyte,
- stödja, stimulera och underlätta internationellt kulturutbyte och kultursamarbete,
- bidra till ett samordnat och starkt svensk agerande i internationella organisationer samt
- verka för en fortsatt internationalisering av de verksamheter som rådet lämnar bidrag till.

Utredningens förslag om en särskild internationell kulturfond bör inte genomföras.

Utredningens förslag: Sammanfaller i stort med regeringens bedömning. Dock föreslås att en fristående anslagsfond för internationellt kultursamarbete inrättas.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig över förslagen är i huvudsak positiva. Dock redovisar ett antal centrala instanser, bl.a. *Svenska institutet* och *Statens kulturråd*, en negativ inställning till inrättandet av en kulturfond. Svenska institutet är kritiskt till utredningens förslag att Statens kulturråd skall ta över institutets uppdrag för Sida.

Skälen för regeringens bedömning: Mot bakgrund av det breda och grundläggande ansvar som Statens kulturråd har för att genomföra den nationella kulturpolitiken är det enligt regeringens uppfattning naturligt att rådet får ett ökat och tydligt ansvar också när det gäller internationella kulturfrågor. Utgångspunkten är att gränsdragningar mellan nationella och internationella kulturfrågor inte längre är möjliga eller önskvärda att göra. Statens kulturråd skall arbeta strategiskt för internationalisering inom hela kultursektorn och med beaktande av en samhällsutveckling med ökad kulturell mångfald. Inom områden där internationaliseringen har varit framgångsrik skall Kulturrådet stödja utvecklingen vidare över kritiska trösklar. Inom sektorer som lyckats sämre skall rådet driva på internationaliseringen. Nya länder av intresse för förstärkta kulturkontakter bör lyftas fram. Kulturrådet skall även strategiskt arbeta för att stärka impulserna till svenskt kulturliv utifrån.

För att Statens kulturråd skall kunna fullgöra dessa uppgifter krävs att rådet bedriver en kvalificerad internationell omvärldsbevakning. Det förutsätter även att rådet analyserar det svenska kulturlivets styrkor och svagheter i ett internationellt perspektiv.

Statens kulturråd skall ha överblick över de totala insatserna för internationellt kulturutbyte inom olika politikområden med syfte att dessa

resurser sammantaget skall utnyttjas så väl som möjligt för kulturlivet. Detta kräver nära och fortlöpande kontakter med berörda myndigheter såsom Sida, Svenska institutet, Konstnärsnämnden och Riksantikvarieämbetet. Myndigheterna skall samverka i projekt som har kulturpolitiska dimensioner. I detta arbete skall Statens kulturråd ha en samordnande roll.

Statens kulturråd skall ha till uppgift att stödja, stimulera och underlätta internationellt kulturutbyte och kultursamarbete både i förhållande till kulturlivet, andra myndigheter och till regioner och kommuner i Sverige. Som ett led i detta arbete bör Statens kulturråd kunna ge en samlad information om bidragsmöjligheter för internationell kulturverksamhet och förmedla erfarenheter från internationella utbytesprojekt. Statens kulturråd skall vidare ha en rådgivande funktion och utgöra en kunskapsbas för berörda myndigheter och andra kulturinstitutioner samt regioner och kommuner i frågor som gäller det svenska kulturlivet och dess möjligheter att agera på internationella arenor. Rådet skall även ge underlag till regeringen för bedömning av vilka långsiktiga insatser som bör göras för det internationella kultursamarbetet.

Statens kulturråd skall bidra till ett samordnat och starkt svenskt agerande i internationella organisationer i syfte att bl.a. påverka såväl svenska kulturarbetares möjlighet att nå ut internationellt som att främja internationell kulturell mångfald.

Internationella kulturutredningen föreslår att en internationell kulturfond bildas för stöd till större kulturprojekt och för att få med nya aktörer i det internationella kultursamarbetet. Regeringen instämmer i utredningens uppfattning att behoven av fria resurser för förnyelse av Sveriges internationella kulturkontakter är stora. Det kan gälla bl.a. evenemang och satsningar med inriktning på långsiktig uppbyggnad av kulturkontakter med specifika länder. Det kan också gälla satsningar inom särskilda och nyare konstformer, i synnerhet av icke-etablerat slag. Att som utredningen föreslår inrätta en särskild kulturfond innebär emellertid att organisationen för internationellt kultursamarbete blir onödigt komplicerad. Enligt regeringens uppfattning bör i stället Statens kulturråd inom ramen för nuvarande organisation fördela medel för internationell kulturverksamhet.

Vid fördelning av medel för internationell kulturverksamhet skall Statens kulturråd ställa höga krav på kvalitet, konstnärligt mervärde och tillgänglighet liksom på förankring i mottagarlandet. Stöd kan även avse projekt i Sverige, såsom festivaler av långsiktig internationell betydelse. Största möjliga flexibilitet bör eftersträvas. Medel skall också kunna avse projekt initierade av eller i samarbete med de utsända kulturråden. I särskilda fall bör även de utlandsmyndigheter som inte har kulturråd under Utbildnings- och kulturdepartementet kunna komma i fråga för bidrag. Statens kulturråd skall vidare kunna fördela årliga bidrag till kulturorganisationer. En kritisk omprövning av stöd till årligen återkommande verksamheter skall ske.

Statens kulturråd skall vidare verka för att övriga bidrag som rådet fördelar kan användas för internationell verksamhet. Exempelvis bör de utvecklingsbidrag som rådet ger till regionala kulturinstitutioner även kunna användas för internationellt utbyte och samarbete.

Regeringen avser att precisera Statens kulturråds ansvar i ett särskilt uppdrag för internationalisering, som omfattar uppgifter för samordning, analyser, information och för fördelning av bidrag m.m. Uppdraget skall genomföras stegvis och revideras årligen med hänsyn till tillgängliga resurser.

6.2 Konstnärernas villkor

Regeringens bedömning: Internationellt utbyte bör stärkas med utgångspunkt i konstnärernas villkor. Konstnärskommittén bör få i uppdrag att föreslå lämpliga former för internationellt utbyte på olika områden med IASPIS (International Artists Studio Program in Sweden) som förebild.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Bland remissinstanserna finns ett brett stöd till förslaget att ge Konstnärskommittén i uppdrag att utveckla former för internationellt utbyte.

Skälen för regeringens bedömning: Bild- och formkonstnärer, tonsättare, kompositörer, författare, översättare, dramatiker, regissörer, koreografer och filmare är själva initiativtagare till effektiva och produktiva internationella nätverk. Såväl upphovsmän som utövande konstnärer framför och visar i stor utsträckning på eget initiativ sin konst utanför landets gränser. Konstnärskommitténs medel för internationellt kulturutbyte och resebidrag är av mycket stor betydelse för de enskilda konstnärernas internationella kontakter. Det är bl.a. med hjälp av dessa medel som konstnärer skapar och vidareutvecklar de personliga kontakter och nätverk som i dag bygger upp en internationell arbetsmarknad för i Sverige verksamma konstnärer. Konstnärskommitténs medel för internationellt kulturutbyte tillsammans med Författarfondens medel inom ordområdet utgör de resurser som direkt stödjer upphovsmännens internationella arbete inom samtliga kulturområden. Antalet ansökningar om internationellt kulturutbyte ökar inom samtliga konstområden.

Avdelningen IASPIS inom Konstnärskommittén har i sin verksamhet framgångsrikt utvecklat internationella kontakter inom bildkonstområdet. Denna form för utbyte bör prövas även för andra konstområden. Målsättningen skall vara att stärka konstnärernas egna nätverk och möjligheter att skapa egna långsiktigt hållbara internationella kontakter. IASPIS-strukturen kan inte enkelt överföras till andra konstområden utan att formerna anpassas till respektive konststart. Konstnärskommittén bör få i uppgift att finna lämpliga former för internationellt utbyte på olika områden med IASPIS som förebild.

Dansområdet är ett av de konstområden som tydligast uppvisar omfattande internationella nätverk. Koreografer och dansare verksamma i Sverige arbetar över landgränserna och svenska dansensembler och fria grupper turnerar och gästspelar utomlands. Svenska konstnärer bjuder även aktivt in utländska danskonstnärer till samarbeten i Sverige. Inom dansområdet finns det således goda förutsättningar att utveckla utbytet ytterligare i form av en struktur som liknar IASPIS. Regeringen har i

regleringsbrev för 2006 gett Konstnärsnämnden i uppdrag att utveckla former för internationellt konstnärligt utbyte inom dansområdet. Uppdraget skall redovisas senast den 15 november 2006. För detta uppdrag har anslaget 28:20 Ersättningar och bidrag till konstnärer förstärkts med 1 miljon kronor.

6.3 Internationell lansering av svensk film

Regeringens bedömning: Det internationella utbytet och samarbetet inom filmområdet bör utvecklas för att svensk film skall nå en större internationell publik i alla visningsformer. Stiftelsen Svenska Filminstitutet har det övergripande ansvaret att främja den svenska filmen som kulturyttring och exportartikel.

Filminstitutet bör tillsammans med Svenska institutet och utlandsmyndigheterna planera, samordna och utvärdera insatser för främjande av svensk film utomlands. Målet är att uppnå en rationell arbetsfördelning mellan de båda instituten för att förstärka den svenska närvaron vid viktiga filmarrangemang, nå en bredare internationell publik och öka försäljningen av svensk film utomlands.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig i denna del tillstyrker bedömningen. *Svenska institutet* framhåller att institutet och Filminstitutet avser att samarbeta mera systematiskt inom detta område och i samarbetet engagera också andra intressenter. *Stiftelsen Svenska Filminstitutet* poängterar sitt övergripande ansvar när det gäller såväl bevarande och restaurering av film som nationell och internationell spridning av svensk film. *Föreningen Sveriges Filmproducenter* anser att det bör anges en tidsplan för samordningen mellan de båda instituten.

Skälen för regeringens bedömning: Svensk film är sedan lång tid stark på hemmamarknaden, men har också en potential på den internationella marknaden i olika visningsformer – på biograf, på video/dvd och i tv. Det är därför viktigt att Sverige som filmland kan höja sin profil och ambition internationellt.

För att flytta fram positionerna för svensk film på de internationella arenorna behövs kraftfulla åtgärder som utformas i bred samverkan mellan offentliga och enskilda aktörer. I propositionen Fokus på film – en ny svensk filmpolitik (prop. 2005/06:3 s. 53) framhåller regeringen att förutom att förstärka branschens arbete för internationell lansering av svensk film inom 2006 års filmavtal bör även beaktas Filminstitutets möjligheter att främja svensk film internationellt, både som kulturyttring och som exportartikel. Regeringen gör vidare i den propositionen bedömningen att Filminstitutets egen verksamhet för internationell lansering av svensk film långsiktigt bör förstärkas inom ramen för den statliga filmpolitiken. I propositionen framhåller regeringen vidare att det för att på sikt öka den utländska publiken till svensk film emellertid inte enbart behövs ökade resurser till branschen och till Filminstitutet. Det är också av avgörande betydelse att Filminstitutet i samråd med filmbranschen

och även andra berörda instanser utvecklar en långsiktig strategi för hur svensk film skall kunna få ett ökat genomslag internationellt. Det är i det sammanhanget inte minst viktigt att analysera på vilka utländska marknader svensk film bör kunna ha störst potential.

Vid sidan av Filminstitutet bedriver Svenska institutet visst arbete för främjande av svensk film. Verksamheten omfattar dels en service till utlandsmyndigheternas publika arrangemang, dels filmveckor och evenemang i samarbete med utlandsmyndigheter eller utländska organisationer. Svenska institutet arrangerar även symposier och seminarier för att ge svenska filmarbetare möjlighet till fördjupad dialog med kollegor i andra länder. Svenska institutet kompletterar vidare informationen kring svensk film på utländska språk genom egna databaser, tryckta publikationer och elektroniska dokument.

Filminstitutet och Svenska institutet samarbetar redan i dag i viss utsträckning, bl.a. när det gäller arrangemang av filmveckor. Om Sverige skall kunna höja sin profil som filmland internationellt är det emellertid angeläget att de samlade statliga insatserna för svensk film i utlandet utvecklas i ett helhetsperspektiv.

Regeringen avser därför att ge Filminstitutet i uppdrag att tillsammans med Svenska institutet och utlandsmyndigheterna planera, samordna och utvärdera insatser för information om och spridning av svensk film i utlandet. Utgångspunkten bör vara att Filminstitutet även fortsatt skall ha huvudansvaret för att främja den svenska filmen som kulturyttring och exportartikel, medan Svenska institutets uppgift är att använda film för att väcka intresse för Sverige och svensk kultur. Insatserna skall syfta till att förstärka den svenska närvaron vid viktiga filmarrangemang, nå en bredare internationell publik och öka försäljningen av svensk film utomlands.

6.4 Svensk musik och litteratur i utlandet

Regeringens bedömning: Stiftelsen Svenska rikskonserter bör samverka med Export Music Sweden under en treårig försöksperiod med målet att uppnå en bredare marknadsetablering av musik från Sverige i utlandet.

Statens kulturråd och Svenska institutet bör ges i uppdrag att föreslå en för myndigheterna samordnad och långsiktig strategi för att stärka svensk litteratur och det internationella litteraturutbytet. Målsättningen är att insatserna för att främja litteratur från Sverige i utlandet totalt sett skall öka.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att Export Music Sweden (ExMS) förstärks med medel motsvarande en tjänst. Utredningen föreslår också att Svenska institutets insatser inom litteraturområdet överförs till Statens kulturråd där ett centrum inrättas för stöd till översättningar och främjande av svensk litteratur i utlandet.

Remissinstanserna: Ett tiotal remissinstanser ger i huvudsak stöd till förslaget på musikområdet. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget på litteraturområdet. *Statens kulturråd* och

Svenska institutet ställer sig i grunden positiva till förslaget om ett Internationellt litteraturcentrum, men anser att frågan ytterligare bör analyseras.

Skälen för regeringens bedömning: Inom *musikområdet* är det kulturpolitiska ansvaret för internationell verksamhet fördelat så att Statens kulturråd svarar för stödgivning till regionala och lokala musikinstitutioner och det fria musiklivet medan Rikskonserter producerar konserter och fonogram samt samverkar med arrangörer utomlands.

För att bredda marknadsföringen och lanseringen av svensk musik i utlandet är det angeläget med en förstärkning och förbättrad samordning av de befintliga insatserna för den svenska musikexporten. Regeringen avser att ge Rikskonserter i uppdrag att i samarbete med Export Music Sweden under en treårsperiod genomföra insatser för internationell lansering av musik och musiker från Sverige. En gemensam strategi för dessa insatser skall utformas. För detta uppdrag har regeringen i regleringsbrevet för 2006 för Statens kulturråd avsatt 1 miljon kronor för marknadsutvärdering av svensk musik i utlandet.

Både Statens kulturråd och Svenska institutet bedriver verksamheter på *litteraturområdet*. Kulturrådets uppdrag är att främja bredd och kvalitet i bokutgivningen, öka intresset för läsningen och förbättra tillgången till litteratur i hela landet. Kulturrådet fördelar stöd till svenska förlag för översättning av utländsk litteratur till svenska. Svenska institutet har uppdraget att sprida kännedom om svensk litteratur i utlandet och ge stöd till utomnordiska förlag för översättning av svensk litteratur till andra språk. Institutet stödjer också professionella översättare av svensk skönlitteratur genom kurser, seminarier och besök i Sverige m.m.

Regeringen delar utredningens bedömning att Svenska institutets och Statens kulturråds samlade insatser för den svenska litteraturen bör utnyttjas bättre än i dag. Regeringen avser därför att ge Statens kulturråd och Svenska institutet i uppdrag att föreslå en för myndigheterna samordnad och långsiktig strategi för att stärka litteratur från Sverige och det internationella litteraturutbytet. Utgångspunkten bör vara Statens kulturråds kulturpolitiska ansvar för att utveckla den internationella kulturverksamheten och Svenska institutets ansvar för litteraturinsatserna som en del i det allmänna Sverigefrämjandet. Genom en ökad samordning och tydlig ansvarsfördelning myndigheterna emellan finns goda förutsättningar för att insatserna för att främja svensk litteratur i utlandet totalt sett kommer att öka. Det är samtidigt angeläget att de båda myndigheternas insatser för att främja svensk litteratur internationellt kan bibehållas på minst samma nivå under 2006 som under 2005. Regeringen avser att genom ändring av regleringsbrevet för 2006 i detta syfte ställa erforderliga medel till förfogande.

Regeringens bedömning: Kulturråden vid svenska ambassader bör ha en nära koppling till institutioner och verksamheter inom kultursektorn och utgöra en integrerad resurs för sektorns internationalisering. Kulturrådets placering bör grundas på en ingående och återkommande analys av var behoven finns.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna stöder utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning: Ansvaret för de utlandsstationerade kulturråden fördes 2003 över från Utrikesdepartementet till dåvarande Kulturdepartementet. Syftet var att kulturråden, liksom andra specialattachéer, skulle vara kopplade till det departement som har huvudansvaret för sakfrågorna. Kulturråden skall bevaka frågor inom Utbildnings- och kulturdepartementets ansvarsområde. Kulturråden har en viktig uppgift i att stärka kulturens roll i kontakterna med andra länder och att stimulera den kulturella dialogen mellan stationeringslandet och Sverige. I detta syfte genomför kulturråden projekt som i dag från svensk sida i huvudsak finansieras genom medel som delegeras till utlandsmyndigheterna för de av regeringen prioriterade främjande- och informationsinsatserna. Utöver egna projekt handlar en stor del av kulturrådets arbete om att stärka kontakterna mellan de olika ländernas kulturutövare för att på så sätt skapa konstnärligt fruktbara möten och synergieffekter. Kulturråden skall även utgöra en viktig resurs för utlandsmyndighetens allmänna arbete med press-, informations- och kulturfrågor.

Enligt regeringens bedömning bör kulturråden få en närmare koppling till institutioner och verksamheter inom kultursektorn och utgöra en integrerad resurs för sektorns internationalisering. Utbildnings- och kulturdepartementet har formulerat riktlinjer för kulturrådets verksamhet i syfte att tydliggöra deras roll och uppgifter inom sitt bevakningsområde.

För att öka flexibiliteten och för att med relativt kort varsel kunna sätta in resurser i nya länder, bör kulturrådstjänsternas placering grundas på en återkommande analys av var behoven finns.

Enligt regeringens bedömning har kulturråden i dag alltför begränsade möjligheter att finansiera projekt som är angelägna för Sveriges internationella kulturkontakter. Internationella projektmedel som Statens kulturråd fördelar skall även kunna avse stöd till projekt som kulturråden initierar eller samarbetar i. Även utlandsmyndigheter som inte har kulturråd skall i särskilda fall kunna komma i fråga för sådant projektstöd.

Regeringens bedömning: Svenska institutets roll som ansvarig för det allmänna Sverigefrämjandet i utlandet bör stärkas. Institutets kontakter med svenskt kulturliv bör också utvecklas ytterligare.

Genom Svenska institutet skall en positiv Sverigebild främjas, varigenom förståelsen för svensk utrikespolitik kan stärkas. Kultursatsningar är ett av de mest verkningsfulla medlen inom dessa områden.

Institutet bör vara en effektiv informationsförmedlare och samarbetspartner för utlandsmyndigheterna.

Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU) skall bidra till att utveckla och stärka Sverige bilden i utlandet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningens förslag är dock mer långtgående vad gäller verksamheter som bör föras till en annan myndighet.

Remissinstanserna: I stort instämmer remissinstanserna i utredningens förslag. En majoritet understryker att institutet har en betydelsefull roll i den internationella kulturverksamheten, främst genom sitt nära samarbete med svenska utlandsmyndigheter, och att denna inte bör låtas gå förlorad.

Skälen för regeringens bedömning: Svenska institutet har en allmän Sverigefrämjande roll och arbetar med att sätta Sverige på kartan i andra länder. Arbetet med att stärka Sverige bilden genom att använda moderna kommunikationsmetoder är en viktig utveckling av Svenska institutets verksamhet. På detta område (s.k. nation branding) har institutet en av sina huvuduppgifter.

Också inom det som kallas offentlig diplomati (public diplomacy) skall Svenska institutet på regeringens uppdrag bidra till förståelse för Sveriges utrikespolitik. Exempel på detta är den nyligen genomförda utställningen om Dag Hammarskjöld som turnerat till 52 länder och som kombinerats med anföranden och seminarier om Sveriges syn på FN:s reformarbete och på fredlig konfliktlösning.

Kulturen utgör ett betydelsefullt medel för att skapa nyfikenhet på Sverige och för att främja svenska intressen. Det perspektiv Svenska institutet intar i sitt arbete med kulturutbyte och främjande av svensk kultur utomlands är att öka intresset för Sverige som land. Institutet bör vara en effektiv informationsförmedlare och samarbetspartner för utlandsmyndigheterna.

Kulturen och kulturarvet har en stor betydelse för och utgör en utvecklingspotential inom den svenska turistnäringen. Detta gäller såväl svenska turister som turister från utlandet. En långsiktig och hållbar turistnäring med utgångspunkt i kulturen förutsätter en fortlöpande dialog och samverkan mellan kulturområdets och turistsektorns aktörer. Inom ramen för Sverigefrämjandet kan denna samverkan stärkas.

Kulturen är en självklar del i det svenska varumärket. Ingmar Bergman eller Abba betyder sannolikt mer för bilden av Sverige än de insatser som olika offentliga organ gör för att sprida kunskap. Det är naturligt och nödvändigt att som en del i det allmänna Sverigefrämjandet bygga på välkända yttringar av svenskt kulturliv.

Att använda kultur för att främja Sverige kräver ett väl utbyggt kontaktnät såväl bland svenska kulturutövare som i mottagarländerna. En betydande kompetens har genom åren byggts upp inom institutet. Kulturkompetens och dialog med svenskt kulturliv är alltså centrala för Svenska institutets verksamhet. Det löpande samarbetet mellan Svenska institutet, Statens kulturråd, Stiftelsen Svenska Filminstitutet och andra aktörer inom kulturområdet bör därför stärkas.

Ett viktigt samråds- och samarbetsorgan för Sverigeprofilering är Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU).

6.7 Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut

Regeringens bedömning: Ett nätverk för Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut bör etableras. Svenska institutet bör få i uppdrag att undersöka möjligheterna för samt om så bedöms angeläget, bygga upp, stödja och samordna nätverket.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Tanken på ett gemensamt nätverk för de internationella kultur- och forskningsinstituterna får ett i stort positivt mottagande av remissinstanserna. Några remissinstanser påpekar att instituten har olika roller och att det är angeläget att de får behålla sin särart.

Skälen för regeringens bedömning: Kultur- och forskningsinstituterna utgör sammantaget en viktig men delvis outnyttjad resurs i utlandsorganisationen. Instituterna är väl förankrade i sina professionella nätverk men relativt okända utanför dessa, såväl i värdlandet som i Sverige. Flera av dem förfogar över lokaler som är lämpade för kulturaktiviteter av olika slag. En ökad samverkan i ett gemensamt nätverk skulle stärka de enskilda institutens informations- och erfarenhetsutbyte och den externa informationen samt därtill ha en positiv effekt för Sverige bilden.

Bredden i de internationella institutens verksamhet – kultur, forskning, debatt, politisk dialog, samhällsfrågor – gör att Svenska institutet är den lämpliga huvudmannen för ett nätverk. Svenska institutet bör få i uppdrag att skapa och underhålla en gemensam webbportal. Vidare bör Svenska institutet kunna samarbeta med kultur- och forskningsinstituterna kring programverksamhet och information om Sverige.

Nätverket bör avse främst följande institut: Centre Culturel Suédois (CCS) i Paris, Svenska institutet i Alexandria, Svenska institutet i Rom med Stiftelsen San Michele på Capri, Svenska institutet i Athen, Svenska institutet i Istanbul, Voksenåsen i Oslo samt Hanaholmens kulturcentrum utanför Helsingfors. Uppdraget till Svenska institutet skall omfatta klarläggande av förutsättningar och intresse hos respektive institut att delta i nätverket. Någon förändring när det gäller huvudmannaskap, målsättning och organisation för de enskilda instituten föreslås inte.

Regeringens bedömning: Kultursamarbete spelar en viktig roll i utvecklingssamarbetet. Kulturinsatserna skall vara grundade på kvalitet, ömsesidighet och långsiktighet.

Det övergripande målet för kultursamarbetet med utvecklingsländer bör vara att främja kulturell mångfald, öka den ömsesidiga kunskapen och dialogen samt stödja uppbyggnaden av kulturell infrastruktur. Verksamheten skall utgå från principen om rättvis och hållbar utveckling och respekten för mänskliga rättigheter. På så sätt verkar kultursamarbetet också i ett fattigdomsbekämpningsperspektiv.

Sida bör arbeta för att stärka kulturens roll i utvecklingssamarbetet.

Sidas samverkan och samarbete med svenska kulturinstitutioner bör fördjupas dels genom särskilda samarbetsöverenskommelser med de institutioner som kan förväntas bedriva ett mer långsiktigt och omfattande samarbete, dels genom att regelbundet utbyta lärdomar och erfarenheter med institutionerna.

Sida bör i samverkan med berörda myndigheter medverka till att ge ett helhetsperspektiv på Sveriges internationella kulturkontakter.

Kulturutbytesprogrammet i samarbete med Sydafrika bör utvärderas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att kultursamarbetet med fattiga länder förstärks och att Sidas bidrag till det internationella kulturutbytet utformas enligt de riktlinjer för biståndsverksamheten som föreslagits i regeringens proposition Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122). Sida bör självklart ingå i det samarbete mellan kulturinstitutioner och den samordning av insatser som utredningen förordar.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser framhåller att kultursamarbetet med fattiga länder bör stärkas.

Skälen för regeringens bedömning: Med en kultur- och mediasatsning om 270 miljoner kronor 2005 är Sida en betydande internationell kulturaktör. Sidas verksamhet ger viktiga impulser till det svenska kulturlivet och har stor betydelse för uppbyggnaden av internationella nätverk. Det är angeläget att kunna bedöma vilken effekt denna satsning har på det internationella kulturutbytet som helhet. Sida bör i samråd med berörda myndigheter, som Statens kulturråd och Svenska institutet, medverka till ett helhetsperspektiv på Sveriges internationella kulturkontakter och Sida skall med Statens kulturråd föra en diskussion om innehålls- och kvalitetsfrågor. Former för att dela erfarenheter från biståndet bör därvid utvecklas, med Sida som en aktiv part och som del av arbetet med att stärka genomförandet av den globala politiken.

I de fall Sverige och det aktuella samarbetslandet beslutar att kultur- och medieområdet kan komma i fråga för utvecklingssamarbete ankommer det till stor del på samarbetslandet att tillsammans med Sida utveckla former och inriktning för samarbetet. Svenska kulturorganisationer kan inbjudas i samarbetet under förutsättning att deras verksamhet kan bidra till att uppfylla målen för svensk biståndspolitik. Kultursam-

arbetet skall också ses som en resurs för stöd till demokratiseringsprocessen.

Skr. 2005/06:188

Vissa uppgifter för kulturutbyte inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet utförs, på uppdrag av Sida, av andra myndigheter såsom Svenska institutet, Riksantikvarieämbetet och Statens kulturråd. Dessa uppdrag finansieras med medel från Sida. Enligt regeringens bedömning har, vid sidan om Svenska institutet, kulturmyndigheter som Statens kulturråd och Konstnärsnämnden god kompetens som möjliggör ett utökat ansvar för internationellt kulturutbyte inom ramen för utvecklingssamarbetet. Möjligheterna att koppla ett konstnärligt utbyte riktat mot utvecklingsländer till utbyggnaden av strukturer som liknar IASPIS kan t.ex. undersökas. Det bör dock ankomma på Sida att avgöra i vilken utsträckning myndigheter inom kulturområdet kan ta ökat ansvar för biståndsfinansierat kulturutbyte.

Kulturutbytesprogrammet i samarbete med Sydafrika bör utvärderas. I det sammanhanget bör bedömas om den särskilda partnerskapsfond för kulturutbyte som Sverige och Sydafrika har startat gemensamt med ömsesidiga finansiella bidrag, kan vara en modell för ökat kulturutbyte även med andra länder som nyligen lämnat utvecklingssamarbetet.

6.9 Sverige – en aktiv internationell aktör

Regeringens bedömning: Sverige bör sträva efter att vara en stark aktör i de internationella organisationer som påverkar kulturområdet och därmed positivt bidra till utvecklingen av svenskt och internationellt kulturliv.

Sverige bör verka för att minska hinder för ett fritt internationellt kulturutbyte, som nationella eller internationella lagar och andra bestämmelser inom olika politikområden, kan medföra.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige har sedan många år aktivt deltagit i kultursamarbete i internationella organisationer och nätverk. Ett exempel på hur Sverige arbetar för att främja den kulturella mångfalden internationellt är Sveriges engagemang i International Network on Cultural Policy (INCP) och Unesco. Som tidigare nämnts, har arbetet inom INCP för ett internationellt instrument för främjande av den kulturella mångfalden bl.a. lett till att det vid Unescos generalkonferens i oktober 2005 kunde beslutas om en konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturella uttryck (jfr ovan kapitel 3). Förutom rätten för enskilda länder att föra en kulturpolitik till stöd för den kulturella mångfalden innehåller konventionen ett tydligt biståndsperspektiv och betonar vikten av ett fritt och öppet kulturutbyte. Kulturella verksamheter samt kulturella varor och tjänster tillerkänns såväl ett kulturellt som ett ekonomiskt värde.

Genom sitt medlemskap i Europeiska unionen deltar också Sverige aktivt i beslutsprocesser som påverkar förutsättningarna för kulturutbyte med andra länder. Genom ett aktivt agerande och en stärkt bevakning av många av EU-samarbetets fora kan Sverige bidra till ett ökat nätverks-

byggande inom allt fler kulturområden och ett ökat kulturellt samarbete i Europa. Skr. 2005/06:188

Genom mellanstatliga och övernationella avtal som Sverige sluter med andra länder ges kulturen nya möjligheter, men den ställs även inför nya risker. Övergripande internationella handelsavtal kan t.ex. få konsekvenser för Sveriges möjligheter att fördela bidrag till kulturella ändamål inom landet. Regeringen bör i olika internationella tvärspektoriella sammanhang värna kulturens roll och betydelse. Genom att hävda kulturpolitikens självständiga ställning kan en utveckling som står i motsättning till de nationella kulturpolitiska målen förhindras.

7 Ekonomiska konsekvenser

Riksdagen har i budgetpropositionen för 2006 beslutat följande. Statens kulturråds medel för internationellt kulturutbyte förstärks med 3 750 000 kronor. Statens kulturråds förvaltningsanslag förstärks med 500 000 kronor. Anslaget Ersättningar och bidrag till konstnärer förstärks med 1 000 000 kronor för planering och genomförande av försöksverksamhet med internationellt utbyte inledningsvis inom dansområdet och med IASPIS (International Artists Studio Program in Sweden) som förebild. Åtgärderna finansieras inom befintliga ramar för utgiftsområde 17.

Sammanfattning av IKU:s betänkande Internationella kulturutredningen 2003 (SOU 2003:121) förslag och förteckning över remissinstanser

- En internationell kulturfond inrättas till stöd för större projekt
- Svenska institutets nuvarande uppgifter inom utbildnings- och forskningsområdet (undantaget svenskundervisningen i utlandet), biståndssamarbete och bidragsfördelning samt litteraturstöd överförs till andra myndigheter och institutioner
- Svenska institutets kärnverksamhet blir Sverigeinformation och Sverigepresentation, ambassadservice samt service till och information om nätverket Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut
- Statens kulturråd får ett kulturpolitiskt samordningsansvar för den internationella kulturverksamheten
- Konstnärsnämnden får i uppdrag att, efter mönster från IASPIS, undersöka möjligheten att utveckla utbytesverksamhet inom andra områden än bildkonst
- Ett internationellt litteraturcentrum för översättning och främjande av svensk litteratur i utlandet upprättas inom Statens kulturråd
- Kulturrådstjänsterna förses med tydliga uppdrag
- Resurser avsätts för rörliga kulturrådstjänster
- En samrådsfunktion i strategiska frågor inrättas mellan Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet
- Svenska Filminstitutet och Svenska institutet gemensamt finner former för hantering av internationell filmdistribution, så att såväl SI:s service till utlandsmyndigheterna som SFI:s internationella verksamhet kan tillgodoses
- Utbytestjänstgöring mellan institutioner, departement och myndigheter uppmuntras särskilt.

Remissinstanser:

1. Integrationsverket
2. Ambassaden i Ankara
3. Ambassaden i Athen
4. Ambassaden i Berlin
5. Ambassaden i Brasilia
6. Ambassaden i Budapest
7. Ambassaden i Bukarest
8. Ambassaden i Haag
9. Ambassaden i Hanoi
10. Ambassaden i Helsingfors
11. Ambassaden i Kairo
12. Ambassaden i Kiev
13. Ambassaden i Köpenhamn
14. Ambassaden i London
15. Ambassaden i Madrid

16. Ambassaden i Mexico City
17. Ambassaden i Moskva
18. Ambassaden i Nairobi
19. Ambassaden i New Delhi
20. Ambassaden i Oslo
21. Ambassaden i Ottawa
22. Ambassaden i Paris
23. Ambassaden i Peking
24. Ambassaden i Pretoria
25. Ambassaden i Riga
26. Ambassaden i Rom
27. Ambassaden i Tallinn
28. Ambassaden i Tel Aviv
29. Ambassaden i Tokyo
30. Ambassaden i Vilnius
31. Ambassaden i Warszawa
32. Ambassaden i Washington D.C.
33. Ambassaden i Wien
34. Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen (EU) i Bryssel
35. Generalkonsulatet i Istanbul
36. Generalkonsulatet i Los Angeles
37. Generalkonsulatet i New York
38. Generalkonsulatet i Sankt Petersburg
39. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
40. Svenska institutet
41. Invest in Sweden Agency
42. Svenska institutet i Alexandria
43. Statens fastighetsverk
44. Statskontoret
45. Länsstyrelsen i Norrbottens län
46. Länsstyrelsen i Västerbottens län
47. Högskoleverket
48. Kungl. biblioteket
49. Statens ljud- och bildarkiv
50. Vetenskapsrådet
51. Internationella programkontoret för utbildningsområdet
52. Svenska Unescorådet
53. Ungdomsstyrelsen
54. Stockholms universitet
55. Danshögskolan
56. Dramatiska institutet
57. Konstfack
58. Kungl. Konsthögskolan
59. Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
60. Operahögskolan i Stockholm
61. Teaterhögskolan i Stockholm
62. Uppsala universitet
63. Lunds universitet
64. Göteborgs universitet
65. Umeå universitet

66. Luleå tekniska universitet
67. Statens kulturråd
68. Konstnärsnämnden
69. Sveriges författarfond
70. Riksarkivet
71. Riksantikvarieämbetet
72. Statens historiska museer
73. Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde
74. Naturhistoriska riksmuseet
75. Statens museer för världskultur
76. Arkitekturmuseet
77. Moderna museet
78. Stiftelsen Nordiska museet
79. Riksutställningar
80. Svenska Filminstitutet
81. Forum för levande historia
82. Arbetsmarknadsstyrelsen
83. Baltic Art Center
84. Cirkus Cirkör
85. Copyswede
86. Creative Room for Art and Computing (CRAC)
87. Dans i Nord
88. Dansens Hus
89. Export Music Sweden
90. Exportrådet
91. Film i Väst
92. Färgfabriken
93. Föreningen Norden
94. Föreningen Svensk Form
95. Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik
96. Föreningen Svenska Tecknare
97. Föreningen Svenska Tonsättare
98. Föreningen Sveriges Filmproducenter
99. Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare
100. Gotlands kommun
101. Göteborg Film Festival
102. Göteborgs stad
103. Göteborgs Konsert AB
104. Hanaholmens kulturcentrum
105. Hultsfredsfestivalen
106. Immigranternas Centralförbund
107. Immigranternas Riksförbund
108. Intercult
109. Konstnärernas Kollektivverkstäders Riksorganisation
110. Konstnärernas Riksorganisation
111. Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd
112. Kultur och Näringsliv
113. Kulturarv utan Gränser
114. Kungl. Akademien för de fria konsterna
115. Kungl. Dramatiska Teatern
116. Kungl. Musikaliska Akademien

Skr. 2005/06:188

Bilaga 1

117. Kungl. Operan
118. Landsorganisationen
119. Landstingsförbundet
120. Magasin 3
121. Malmö stad (efter hörande av Kulturkoncernen AB)
122. Musikarrangörer i samverkan
123. Mångkulturellt Centrum
124. Oberoende Filmares Förbund
125. Region Skåne
126. Riksföreningen Folklig musik o dans
127. Riksteatern
128. SIOS Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige
129. Stiftelsen framtidens kultur
130. Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
131. Stiftelsen San Michele
132. Stiftelsen Svensk Industridesign
133. Stiftelsen Wanås Utställningar
134. STIM/Svensk Musik
135. Stockholms stad
136. Svensk Scenkonst
137. Svensk Teaterunion – Svenska ITI
138. Svenska Akademien
139. Svenska forskningsinstitutet i Istanbul
140. Svenska Fotografernas Förbund
141. Svenska institutet i Athen
142. Svenska institutet i Rom
143. Svenska Kommunförbundet
144. Svenska Konstnärsförbundet
145. Svenska museiföreningen
146. Svenska Musikerförbundet
147. Svenska Musikfestivaler
148. Svenska Musikrådet
149. Svenska rikskonserter
150. Svenska Sektionen av International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)
151. Svenska Teaterförbundet
152. Svenskhemmet Voksenåsen
153. Svenskt Näringsliv
154. Sverigefinska riksförbundet
155. Sveriges Akademikers Centralorganisation
156. Sveriges Arkitekter
157. Sveriges Dramatikerförbund
158. Sveriges Författarförbund
159. Sveriges Radio AB
160. Sveriges Rese- och Turistråd AB
161. Sveriges Television AB
162. Sveriges Yrkesmusikerförbund
163. Tjänstemännens Centralorganisation
164. Visby internationella tonsättarcentrum
165. Västra Götalandsregionen
166. Östersjöns författar- och översättarcentrum

Av remissinstanserna har följande meddelat att de avstår från att yttra sig eller ej har synpunkter:

Skr. 2005/06:188
Bilaga 1

2. Ambassaden Ankara
5. Ambassaden Brasilia
7. Ambassaden Bukarest
9. Ambassaden Hanoi
11. Ambassaden Kairo
18. Ambassaden Nairobi
25. Ambassaden Riga
28. Ambassaden Tel Aviv
30. Ambassaden Vilnius
52. Svenska Unescorådet
73. Naturhistoriska Riksmuseet
81. Forum för levande historia
85. Copyswede (hänvisar till KLYS)
96. Föreningen Svenska Tecknare (hänvisar till KLYS).
119. Landstingsförbundet
129. Stiftelsen framtidens kultur
143. Svenska Kommunförbundet
155. a. Sveriges Akademikers Centralorganisation (hänvisar till 155 b. DIK-förbundet)
159. Sveriges Radio
157. Sveriges Dramatikerförbund (hänvisar till KLYS)
160. Sveriges Rese- och Turistråd AB

Av remissinstanserna har följande inte lämnat svar:

26. Ambassaden i Rom
82. Arbetsmarknadsstyrelsen
86. Creative Room for Art and Computing (CRAC)
87. Dans i Nord
91. Film i Väst
92. Färgfabriken
93. Föreningen Norden
94. Föreningen Svensk Form
95. Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik
101. Göteborg Film Festival
105. Hultsfredsfestivalen
106. Immigranternas Centralförbund
107. Immigranternas Riksförbund
108. Intercult
114. Kungl. Akademien för de fria konsterna
115. Kungl. Dramatiska Teatern
120. Magasin 3
123. Mångkulturellt Centrum
124. Oberoende Filmars Förbund
127. Riksteatern
128. SIOS Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige
132. Stiftelsen Svensk Industridesign
133. Stiftelsen Wanås Utställningar

146. Svenska Musikerförbundet
147. Svenska Musikfestivaler
148. Svenska Musikrådet
151. Svenska Teaterförbundet
152. Svenskhemmet Voksenåsen
153. Svenskt Näringsliv
156. Sveriges Arkitekter
161. Sveriges Television AB
162. Sveriges Yrkesmusikerförbund

Skr. 2005/06:188
Bilaga 1

På eget initiativ har följande yttrat sig:

- 155 b DIK-förbundet
- Skr.1 Ambassaden i Bangkok
- Skr. 2 Amatörkulturens samrådsgrupp (ax)
- Skr. 3 Norrbottens läns landsting
- Skr. 4 Svenska föreningen för barn- och ungdomsteater (Assitej)
- Skr. 5 Arbetarnas Bildningsförbund (ABF)
- Skr. 6 Nätverket för Konstnärstadsbostäder
- Skr. 7 Svenska Musikförläggareföreningen
- Skr. 8 Svenska Barnboksinstitutet
- Skr. 9 Teatercentrum
- Skr. 10 Svenska Förläggareföreningen
- Skr. 11 Svenska IAA-kommittén (har inlämnat svar tillsammans med 99. Sveriges Konsthantverkare & Industriformgivare och 110. Konstnärernas Riksorganisation)
- Skr. 12 Västerbottens läns landsting
- Skr. 13 SACO-föreningen vid Kulturrådet
- Skr. 14 ST Kultur och Media, Sektion 22, Statens kulturråd

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: Leif Pagrotsky

Regeringen beslutar skrivelse 2005/06:188 Kulturlivets internationalisering.